

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗ ΡΟΥΜΑΝΙΑ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2021
ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΕΛΛΑΔΑΣ - ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Συντάκτες:
Π.Γιαννούλης, Σύμβουλος ΟΕΥ Α΄
Α.Λιακοπούλου, Γραμματέας ΟΕΥ Α΄
Β. Κρεάνγκα Παπαστεργίου, Επιστ. Συνεργάτις

Βουκουρέστι, Ιούνιος 2022

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	3
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ – ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ - ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ	3
A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ	3
1. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	3
1.1. <i>ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ</i>	4
1.2. <i>ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ</i>	5
1.3. <i>ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ</i>	12
1.3.1 <i>ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΓΑΘΩΝ</i>	12
1.3.2 <i>ΕΜΠΟΡΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ</i>	17
1.4. <i>ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ</i>	17
2. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ - ΙΔΡΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	18
2.1. <i>ΦΠΑ</i>	18
2.2. <i>ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ</i>	19
2.3. <i>ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ</i>	20
3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ.....	21
B. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ & ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ	24
1. ΔΙΜΕΡΕΣ ΘΕΣΜΙΚΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	24
2. ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΕΣ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ	24
2.1. <i>Συνολικό Ελληνικό Εξωτερικό Εμπόριο Αγαθών</i>	24
2.2. <i>Εμπόριο Υπηρεσιών</i>	27
3. ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΕΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ	30
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	33
ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	33

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ – ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ - ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ

Η Ρουμανία βρίσκεται στην περιοχή της ΝΑ Ευρώπης, βρέχεται από την Μαύρη Θάλασσα και συνορεύει με τις Βουλγαρία, Ουκρανία, Μολδαβία, Ουγγαρία και Σερβία. Έχει έκταση 238.391 τ. χλμ (9^η σε μέγεθος μεταξύ των κ-μ της ΕΕ) και περίπου 19,3 εκ. κατοίκους (στοιχεία ΕΕ και Παγκόσμιας Τράπεζας) - σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της ΕΕ, η πλειοψηφία του πληθυσμού, περίπου 10,2 εκ., κατοικεί σε αγροτικές περιοχές -. Από την 01.01.2007 αποτελεί κ-μ της της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς όμως να αποτελεί μέλος της Ευρωζώνης -εθνικό νόμισμα το Leu, 1 Ευρώ περίπου 4,92 Lei-.

Το έδαφος είναι κατά 60% πεδινό και κατά 40% ορεινό. Η χώρα διακρίνεται για τον ορυκτό πλούτο της, με σημαντικά αποθέματα πετρελαίου, φυσικού αερίου, χαλκού, χρυσού κλπ ενώ κατέχει το προνόμιο της εκμετάλλευσης των εκβολών του Δούναβη που συνδέει την Μαύρη Θάλασσα με την Κεντρική Ευρώπη, διασχίζοντας 10 κράτη (Γερμανία, Ρουμανία, Ουγγαρία, Σερβία, Βουλγαρία, Σλοβακία, Κροατία, Ουκρανία, Μολδαβία, Αυστρία).

Πρωτεύουσα της χώρας και εμπορικό της κέντρο είναι το Βουκουρέστι (πληθυσμός με την ευρύτερη περιοχή Πφον, 2,4 εκ. κάτοικοι), ενώ υπάρχουν και άλλες σημαντικές οικονομικά πόλεις (με πληθυσμό μεταξύ 300.000-360.000 κατοίκων), όπως το Ιάσιο, η Κλουζ-Ναπόκα, η Τιμισοάρα, η Κραϊόβα, η Κωνσταντζα και το Γαλάτσι.

Το πολίτευμα της χώρας είναι Ημιπροεδρική Δημοκρατία με το Σύνταγμα να επιφυλάσσει ουσιαστικές αρμοδιότητες στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος εκλέγεται άμεσα από τον λαό. Η προεδρική θητεία έχει διάρκεια 5 ετών με δυνατότητα ανανέωσης για άλλα πέντε έτη. Ο Πρωθυπουργός ορίζεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κατόπιν βουλευτικών εκλογών και ασκεί την εκτελεστική εξουσία, ενώ η νομοθετική εξουσία ασκείται από δύο σώματα, το Κοινοβούλιο και την Γερουσία.

A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

1. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η ρουμανική οικονομία κατά το 2021 και παρά την συνέχιση της πανδημικής κρίσης, παρουσίασε σημαντικά σημάδια ανάκαμψης. Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Στατιστικής της Ρουμανίας ο ρυθμός ανάπτυξης του Ρ/ΑΕΠ σημείωσε άνοδο κατά 5,6% (σε απόλυτους αριθμούς έφθασε στα περίπου 256 δισ. ευρώ) και το κεφαλήν ΑΕΠ ανήλθε στα 12.868 \$. Οι εκτιμήσεις -προ του ρωσο-ουκρανικού πολέμου- για τον ρυθμό ανόδου του ΑΕΠ κατά το 2022 τοποθετούνται μεταξύ 4% και 5% (4,2% η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 4,3% η Παγκόσμια Τράπεζα και 4,8% το ΔΝΤ), έχουν ωστόσο αναθεωρηθεί επί τα χείρω (2,6% η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2% η Παγκόσμια Τράπεζα και 2,2% το ΔΝΤ).

Ο πληθωρισμός έφθασε στο 8,2%, το υψηλότερο επίπεδο της τελευταίας δεκαετίας, ενώ η ανεργία άγγιξε το 5,4% κατά το μήνα Δεκέμβριο 2021.

Όπως ανακοίνωσε η Κεντρική Τράπεζα της Ρουμανίας (BNR), το έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Ρουμανίας (CA) αυξήθηκε κατά 55%, αγγίζοντας τα 16,95 δισεκατομμύρια ευρώ (5% του ΑΕΠ) το 2021. Κύρια αιτία της αύξησης είναι η άνοδος του εμπορικού ελλείμματος, το οποίο άγγιξε τα 23,7 δισ. ευρώ το 2021, αυξημένο κατά 29% σε σχέση με το 2020.

Το συνολικό ονομαστικό χρέος της γενικής κυβέρνησης άγγιξε τα 116,5 δισ.ευρώ στις 31.12.2021, αυξημένο κατά 22,8% σε σχέση με τα τέλη Δεκεμβρίου 2020.

Όσον αφορά στο εμπορικό ισοζύγιο και σύμφωνα με τα στοιχεία της ρουμανικής Στατιστικής Υπηρεσίας, οι ρουμανικές εξαγωγές το 2021 ανήλθαν σε 74,7 δισ. ευρώ, αυξημένες κατά 20,1%, σε σχέση με το 2020, ενώ οι εισαγωγές άγγιξαν τα 98,4 δισ.ευρώ, αυξημένες κατά 22,1%, με αποτέλεσμα το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο να φθάσει στα 23,7 δισ. ευρώ, αυξημένο κατά 29% σε σχέση με το 2020.

Οι άμεσες επενδύσεις μη κατοίκων (ΑΞΕ) αυξήθηκαν στα περίπου 7 δισ.Ευρώ κατά το 2021, ενώ το σύνολο των συνολικών ξένων επενδύσεων/FDI Stock στη Ρουμανία το 2021, έφθασε στα περίπου 49,5 δισ.Ευρώ (2020 49,6 δισ.Ευρώ).

Σημαντικοί τομείς και στυλοβάτες της ρουμανικής οικονομίας εξακολουθούν να παραμένουν οι τομείς : Βιομηχανίας (πετρελαιοειδή-χημικά-ναυπηγεία-αυτοκίνητα-Φαρμακευτικά), η γεωργία (κυρίως σιτηρά), ο τομέας τεχνολογίας/ηλεκτρονικού εμπορίου, η κτηματαγορά/ανάπτυξη ακινήτων, ο τομέας έρευνας και τεχνολογίας και οι υπηρεσίες logistics και μεταφορών.

1.1. ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ

Πίνακας 1: Βασικά οικονομικά μεγέθη Ρουμανίας

	2017	2018	2019	2020	2021
Ονομαστικό ΑΕΠ (σε δισ.US\$)	188,0	202,9	221,8	245,4	256
Μεταβολή ΑΕΠ (% από έτος σε έτος)	6,90%	4,10%	4,10%	-3,90%	5,6%
Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ (σε US\$)	8.600	8.895	11.470	12.758	12.868
Ανεργία	4,90%	3,80%	3,90%	4,90%	5,4%
Πληθωρισμός (% , μέσος ετήσιος)	3,23%	3,27%	3,90%	2,30%	8,2%
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (% του ΑΕΠ, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή μεθοδολογία)	35,70%	35%	35,20%	42,70%	45,3%
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ως ποσοστό % ΑΕΠ)	-3,50%	-4%	-4,60%	-5%	-7%
Βασικό Επιτόκιο (% , τέλος του έτους)	1,75%	2,50%	2%	1,25%	2,50%
Συναλλαγματικά Διαθέσιμα (σε εκατ. ευρώ)	32.320	31.864	32.926	31.561	37.385
Μέση ισοτιμία LEI/EUR	4,66	4,65	4,78	4,84	4,92

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα, BNR, Ινστιτούτο Στατιστικής Ρουμανίας

Σχέδιο Ρ/Προϋπολογισμού για το 2022

Στο Σχέδιο Προϋπολογισμού που κατετέθη στη Βουλή τον Δεκέμβριο του 2021, ιδιαίτερη βαρύτητα δίδεται στις επενδυτικές δαπάνες μέσω του Σχεδίου Ανάκαμψης-Ανθεκτικότητας, οι οποίες υπολογίζονται ότι θα αγγίξουν ποσοστό 6,7% του ΑΕΠ κατά το 2022 και μπορούν να φθάσουν στο 7,7% του ΑΕΠ έως το 2024 (σημειώνεται ότι οι υποδομές της Ρουμανίας είναι από τις λιγότερο ανεπτυγμένες της ΕΕ, με μεγάλες επενδυτικές ανάγκες κυρίως σε υποδομές μεταφορών, υγειονομική περίθαλψη και εκπαίδευση).

Ρουμανικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αξιολογήσει θετικά το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ρουμανίας, το οποίο θα χρηματοδοτηθεί από 14,2 δισ. ευρώ σε επιχορηγήσεις και 14,9 δισ. ευρώ σε δάνεια.

Ανωτέρω πρόγραμμα βασίζεται στους παρακάτω 6 Πυλώνες :

1. Πράσινη μετάβαση (Εθνικό σύστημα διαχείρισης υδάτων, Δάση και βιοποικιλότητα, Διαχείριση αποβλήτων, Σιδηροδρομικές μεταφορές και μεταφορές μετρό, Αποκατάσταση κτιρίων, Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας)
2. Ψηφιακός Μετασχηματισμός (Κεντρικές Υπολογιστικές Υποδομές/Κόμβος G-Cloud και διασυνδεδεμένα ψηφιακά συστήματα, Ψηφιακή εκπαίδευση, Ευρυζωνική σύνδεση και 5G)
3. Έξυπνη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη (Μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος, Μεταρρύθμιση κρατικών εταιρειών, Έρευνα-Ανάπτυξη, Οδικές μεταφορές)
4. Κοινωνική και Περιφερειακή συνοχή (Ταμείο ανθεκτικότητας για την τοπική διακυβέρνηση, Ταμείο για υπανάπτυκτες και αγροτικές περιοχές, Κοινωνική υποδομή και κατοικίες για ηλικιωμένους, Velo Romania /πρόγραμμα ανάπτυξης υποδομών για ποδήλατα, Attractive Romania/ πρόγραμμα τουριστικής προώθησης της Ρουμανίας)
5. Υγεία και οικονομική, κοινωνική και θεσμική ανθεκτικότητα (Αύξηση της πρόσβασης στο σύστημα υγείας, ανθεκτικότητα σε κατάσταση κρίσης/εμβολιασμοί, Ελάχιστο εισόδημα, Μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, ταμείο ανθεκτικότητας της κοινωνίας των πολιτών)
6. Πολιτικές για την επόμενη γενιά/παιδιά-νέοι (Εκπαιδευμένη Ρουμανία/Εθνικό πρόγραμμα για τη μείωση των ποσοστών εγκατάλειψης του σχολείου, επιχορηγήσεις για τη νεολαία και τον αθλητισμό, εθνικό πρόγραμμα στήριξης νηπίων).

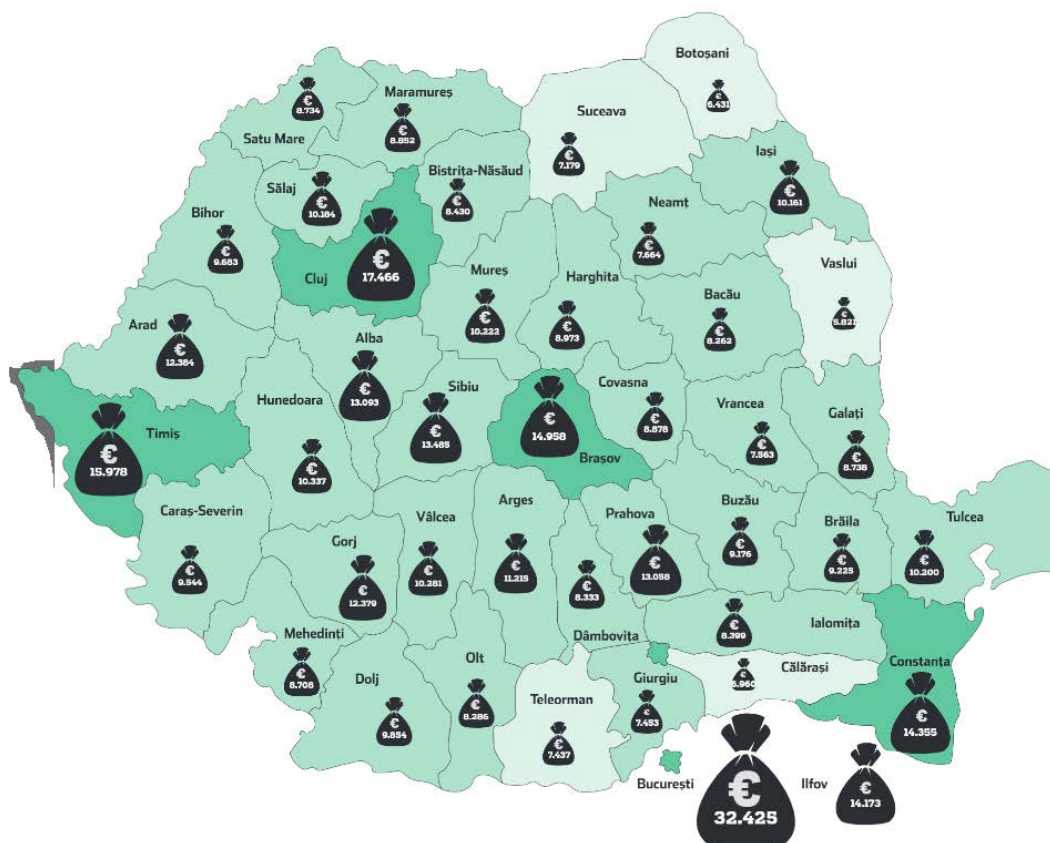
1.2. ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε Ευρώ για το 2021

Βάσει των εκτιμήσεων της Εθνικής Επιτροπής Στρατηγικής και Προγνώσεων το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα ανήλθε το 2021 σε 12.600 ευρώ.

Το Βουκουρέστι βρίσκεται στην κορυφή της κατάταξης με εκτιμώμενο κατά κεφαλή ΑΕΠ ύψους 32.425 Ευρώ και ακολουθούν οι περιοχές κλουζ-Ναπόκα με 17.466 Ευρώ, Timis 15.978, Μπρασόβ 14.958, και Κωνσταντζα με 14.355 Ευρώ. Στον αντίποδα το χαμηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα εντοπίζεται στους νομούς Vaslui 5.821 Ευρώ, Botosani 6.431 Ευρώ, Calarasi 6.960 Ευρώ, Suceava 7.179 Ευρώ και Teleorman με 7.437 Ευρώ.

Διάγραμμα 1: Κατά κεφαλήν εισόδημα ανά νομό

Πίνακας 2: Κατανομή του ΑΕΠ ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας % 2021

	Συμμετοχή στην ονομαστική αξία του ΑΕΠ
Βιομηχανία - Ορυχεία και λατομεία, Μεταποίηση, Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και ατμού	24,7%
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, Επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, Μεταφορά και αποθήκευση, Ξενοδοχεία και εστιατόρια	21,9%
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, Υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, Εκπαίδευση, Δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα	15,9%
Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	7,1%
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	8,0%
Ενημέρωση και επικοινωνία	4,9%
Κατασκευές	7,5%
Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία	4,8%
Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	1,8%
Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία, Επισκευή οικιακών συσκευών και άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	3,4%

Πηγή: Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής Ρουμανίας INS (Απρίλιος 2022)

Αγροτική παραγωγή

Όπως φαίνεται και από τον ανωτέρω πίνακα, το 2021, η συμβολή του αγροτικού τομέα στο ΑΕΠ της χώρας ήταν 4,8%, αυξημένη σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά (3,9%) παρά την ξηρασία και τους περιορισμούς προς αντιμετώπιση της πανδημικής κρίσης. Υπενθυμίζεται ότι το 2020 ήταν ιδιαίτερα δύσκολη χρονιά για τη γεωργική παραγωγή, η οποία είχε υποχωρήσει κατά 44% το 2020, σε σχέση με το 2019. Σημειώνεται ότι η αγροτική παραγωγή στη Ρουμανία έχει μειωθεί σημαντικά την τελευταία δεκαετία, για λόγους που ανάγονται στην έλλειψη εκσυγχρονισμού των αρδευτικών της συστημάτων και των μεθόδων καλλιέργειας. Την τελευταία πενταετία γίνονται προσπάθειες απορρόφησης κοινοτικών κονδυλίων για αγροτικά προγράμματα προς το σκοπό της αύξησης και βελτίωσης της παραγωγής και των σχετικών υποδομών, προκειμένου να αξιοποιηθούν οι πραγματικά μεγάλες δυνατότητες της χώρας.

Σύμφωνα με Έκθεση της ΕΕ τον Δεκέμβριο 2021 (στοιχεία 2020), η συνολική αγροτική παραγωγή της Ρουμανίας έφθασε σε αξία στα περίπου 15,3 δισ.Ευρώ, εκ των οποίων περίπου 72% οφείλεται στα στην γεωργική παραγωγή (κυρίως σιτηρά, λαχανικά, φρούτα και πατάτες) και περίπου 28% οφείλεται στην κτηνοτροφική παραγωγή (κυρίως γάλα, χοιροτροφία, αυγά και πουλερικά).

Βιομηχανική παραγωγή

Το 2021, η συμβολή του τομέα της βιομηχανίας στο ΑΕΠ της χώρας ήταν 24,7%, εμφανώς αυξημένη σε σχέση με το 2020 που ήταν 19,7%, προσεγγίζοντας τα επίπεδα του 2018 που ήταν 23,6% (σημειώνεται ότι η Ρουμανία από το 1990 έχει προσελκύσει σημαντικές Α.Ξ.Ε. στον βιομηχανικό τομέα της οικονομίας).

Τα τελευταία χρόνια, παρά την επέλαση της πανδημίας, η βιομηχανική παραγωγή εξακολουθεί να εμφανίζει αξιόλογους ρυθμούς ανάπτυξης (7,1% το 2021, 9,6% το 2020), στοιχείο το οποίο οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι με εξαίρεση λίγες εβδομάδες κατά το πρώτο κύμα της πανδημίας (Μάρτιος- Απρίλιος 2020), οι βιομηχανικές μονάδες της χώρας συνέχιζαν να λειτουργούν κανονικά, λαμβάνοντας τα προβλεπόμενα μέτρα προστασίας.

Στη βαριά βιομηχανία της χώρας κυριαρχούν οι εξής κλάδοι: αυτοκινητοβιομηχανία (Renault, Ford), σιδηρουργία (Arcelor-Mittal), παραγωγή αλουμίνας (ALRO.AL Pro), χημική βιομηχανία, ναυπηγεία (Daewoo Mangalia, STX OSV Tulcea, STX OSV Braila), αεροναυπηγική, παραγωγή καλωδίων (ICME ECAB του Ομίλου Viohalco), κατασκευή αμαξωμάτων και βαγονιών (Siemens, Alstom), εξοπλισμός διύλισητριών κ.ά.

Αξιόλογες ξένες επενδύσεις έχουν πραγματοποιηθεί και στον κλάδο της Πληροφορικής, Υψηλής Τεχνολογίας και Τηλεπικοινωνιών, ύψους άνω των 7 δισ. ευρώ με την παρουσία σήμερα άνω των 8.000 επιχειρήσεων στον ευρύτερο τομέα. Σημαντικοί επενδυτές είναι οι: Microsoft, WIPRO, Oracle, IBM, Alcatel κ.α. Ο κύκλος εργασιών των 50 μεγαλύτερων εταιριών τεχνολογίας στη Ρουμανία έχει τετραπλασιαστεί τα τελευταία δέκα χρόνια, σύμφωνα με μια ανάλυση των Cushman & Wakefield Echinox.

Στον ναυπηγοκατασκευαστικό και επισκευαστικό κλάδο δραστηριοποιούνται σήμερα περίπου 33 εταιρείες. Οι κυριότερες εταιρείες στον τομέα αυτό είναι τα ναυπηγεία Daewoo-Mangalia

Heavy Industries, STX OSV Tulcea, STX OSV Braila, Damen Shipyards Galati, Severnav, Shipyard Costanta και Orsova Shipyard.

Στους σημαντικούς, παραδοσιακούς κλάδους βιομηχανικής παραγωγής συγκαταλέγονται επίσης οι κλάδοι επίπλου, ενδύματος, αγροβιομηχανίας, βιομηχανίας τροφίμων κ.ά.

Πίνακας 3: Εξέλιξη βιομηχανικής παραγωγής (ποσοστιαία μεταβολή)

2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
2,7%	6,5%	12,2%	0,7%	1,9%	9,6%	7,1%

Τομέας Υπηρεσιών

Τη μεγαλύτερη αύξηση διαχρονικά έχει σημειώσει ο τριτογενής τομέας στη Ρουμανία. Ο τομέας των υπηρεσιών αναπτύσσεται υπό την πίεση ορισμένων κλάδων, όπως του τραπεζικού, της ανάπτυξης ακινήτων και των τηλεπικοινωνιών/IT. Χαρακτηριστικό είναι ότι το 2020, στις υπηρεσίες απασχολούνταν περί το 60% του ενεργού πληθυσμού της χώρας.

Τομέας Ενέργειας

Σύμφωνα με στοιχεία της IEA/International Energy Agency, παρόλο που η Ρουμανία είχε παραδοσιακά το τρίτο χαμηλότερο ποσοστό εξάρτησης από εισαγωγές ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, λόγω των αποθεμάτων φυσικού αερίου και πετρελαίου και του υπερμεγέθους τομέα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, από το 2019 έχει μετατοπιστεί από εξαγωγέας ηλεκτρικής ενέργειας σε καθαρό εισαγωγέα.

Το μείγμα ηλεκτρικής ενέργειας της Ρουμανίας είναι ένα από τα πιο ισορροπημένα στην ΕΕ, με τον άνθρακα, την υδροηλεκτρική ενέργεια, το ορυκτό αέριο, την πυρηνική ενέργεια και την αιολική ενέργεια να έχουν συγκρίσιμα μερίδια δυναμικότητας και παραγωγής ενέργειας.

Μολαταύτα, με εξαίρεση τις μονάδες παραγωγής αιολικής και ηλιακής ενέργειας, σχεδόν όλες οι υπόλοιπες μονάδες είναι αρκετά παλαιωμένες. Έτσι, αν και υπάρχει επίσημη εγκατεστημένη ισχύς 22 GW, η μέση ισχύς που παρέχεται στο σύστημα είναι περίπου 7 GW, με πολλούς ειδικούς να πιστεύουν ότι η ζήτηση άνω των 11 GW είναι δύσκολο να καλυφθεί βασιζόμενοι αποκλειστικά σε εγχώριους πόρους. Ήδη το 2020 έγινε φανερό ότι περίπου 8 GW ζήτησης έπρεπε να καλυφθούν με εισαγωγές.

Όλες οι πυρηνικές και οι μεγάλες μονάδες παραγωγής υδροηλεκτρικής ενέργειας και παράλληλα το 98% της παραγωγής άνθρακα και το 73% των μονάδων παραγωγής ορυκτών αερίων ανήκουν στο Δημόσιο μέσω των Υπουργείων Οικονομίας και Ενέργειας.

Η Ρουμανία συμμετέχει στο σχέδιο κατασκευής του αγωγού φυσικού αερίου BRUA, μαζί με τη Βουλγαρία, την Ουγγαρία και την Αυστρία και από κοινού με τη Σλοβακία, την Ουγγαρία και τη Βουλγαρία και επίσης προωθεί το σχέδιο του αγωγού Eastring (δυνητική σύνδεση αγωγών φ.α. Βουλγαρίας, Ρουμανίας, Ουγγαρίας και Σλοβακίας). Συμμετέχει στην Ενεργειακή Κοινότητα, στην πρωτοβουλία CESEC, όπως επίσης και στην Πρωτοβουλία Τριών Θαλασσών (3SI), της οποίας είναι και ιδρυτικό μέλος. Συμμετέχει επίσης στην Πρωτοβουλία 17+1 και στην Partnership for Transatlantic Economic Cooperation (P-TEC).

Ο ενεργειακός τομέας αποτελεί προτεραιότητα για την οικονομία και την πολιτική ασφάλειας της Ρουμανίας. Η χώρα μετατοπίζεται σιγά σιγά από τον άνθρακα σε φ.αέριο, πυρηνική, υδροηλεκτρική και άλλες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Σημειώνεται παράλληλα ότι η

Ρουμανία σχεδιάζει να επενδύσει πάνω από 22,6 δισ.ευρώ στον ενεργειακό τομέα την επόμενη δεκαετία. Ως το 2030 στοχεύει να καλύψει το 30,7% των ενεργειακών αναγκών της από ανανεώσιμες πηγές, στο πλαίσιο της μείωσης των εισαγωγών φυσικού αερίου, με απώτερο στόχο την ενεργειακή απεξάρτηση από τις εισαγωγές.

Τον Απρίλιο του 2020 το Υπουργείο Οικονομίας, Ενέργειας και Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος υπέβαλε για δημόσια συζήτηση την Περιβαλλοντική Εκτίμηση για το «Εθνικό Ολοκληρωμένο Σχέδιο για την Ενέργεια και την Κλιματική Αλλαγή 2021-2030/National Integrated Plan for Energy and Climate Change 2021-2030/PNIESC. Τον Απρίλιο του 2021, το PNIESC ήταν έτοιμο για έγκριση από την κυβέρνηση. Το PNIESC και οι στόχοι για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ενδέχεται να αναθεωρηθούν το 2023, με βάση την εξέλιξη της αγοράς και τις επενδύσεις.

Υπάρχουν πέντε εθνικοί στόχοι που λαμβάνονται υπόψη στο PNIESC, με εκτιμώμενους στόχους για το 2030:

1. απανθρακοποίηση - μείωση των εκπομπών GHG κατά 40%
2. ενεργειακή απόδοση (βελτίωση κατά 32,5%)
3. ενεργειακή ασφάλεια
4. εγχώρια αγορά ενέργειας
5. έρευνα, καινοτομία και ανταγωνιστικότητα (διασύνδεση της αγοράς ενέργειας–15%).

Διάρθρωση παραγωγής

Οι κύριες εταιρείες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας είναι κρατικές:

1. Πυρηνικός σταθμός Cernavoda (εγκατεστημένη ισχύς 2x700 MW για μονάδες 1+2, εξασφαλίζοντας περίπου το 20% του συνολικού ενεργειακού μείγματος),
2. 208 υδροηλεκτρικά και αντλιοστάσια – εγκατεστημένη ισχύς 6.444 GW που εξασφαλίζουν περισσότερο από το 25% του ενεργειακού μείγματος και
3. Έξι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής με καύση άνθρακα – 2 με Hunedoara Energy Complex, σε πτώχευση επί του παρόντος, παρέχοντας το 1-3% του εθνικού ενεργειακού μείγματος και 4 με Oltenia Energy Complex, που παρέχει το 20% της εθνικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

Διανομή

Το σύστημα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στη Ρουμανία και το σύστημα διασύνδεσης με τις γειτονικές χώρες διαχειρίζεται και λειτουργεί από την κατά πλειοψηφία κρατική εταιρεία Transelectrica SA. Η οποία διαχειρίζεται επίσης τη λειτουργία της αγοράς, την ανάπτυξη του δικτύου και της υποδομής της αγοράς και την ασφάλεια του εθνικού συστήματος μεταφοράς ενέργειας.

Προμήθεια & Διανομή Ενέργειας

Μέχρι το τέλος του 2020, πέντε μεγάλοι προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας δραστηριοποιούνταν στη Ρουμανία:

1. CEZ (σήμερα Macquarie Infrastructure and Real Assets – MIRA)
2. Enel Energie
3. E.On
4. Enel Energie Muntenia

5. Electrica, που καλύπτει διαφορετικές περιοχές.

Τον Ιούλιο του 2021 υπήρχαν 176 αδειοδοτημένοι προμηθευτές φυσικού αερίου και αδειοδοτημένοι προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας από τους οποίους 14 αδειοδοτήθηκαν και για τους δύο τομείς.

Το 2019, περισσότεροι από εννέα εκατομμύρια χρήστες συνδέθηκαν σε δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας μέσω οκτώ αδειοδοτημένων διαχειριστών συστημάτων διανομής (54,72% σε αστικές περιοχές):

1. e-Distributie Muntenia
2. e-Distributie Banat
3. e-Distributie Dobrogea
4. Distribuție Energie Oltenia
5. Delgaz Grid
6. SDEE Muntenia Nord
7. SDEE Transilvania Nord
8. SDEE Transilvania Sud).

Πετρέλαιο και Φυσικό Αέριο

Η Ρουμανία είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός πετρελαίου και φυσικού αερίου (O&G) στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και έχει τη δυνατότητα να κυριαρχήσει στην ευρωπαϊκή αγορά O&G ως αποτέλεσμα της εύρεσης κοιτασμάτων φ.α. στη Μαύρη Θάλασσα.

Η χερσαία παραγωγή φυσικού πετρελαίου και φυσικού αερίου στη Ρουμανία παρέχεται από παραδοσιακούς παραγωγούς όπως η Romgaz SA, η OMV Petrom SA, η Amromco Energy SRL, η Mazarine Energy Romania, η Raffles Energy SRL και η Stratum Energy Romania.

Οι κύριοι κάτοχοι υπεράκτιων τίτλων στη Μαύρη Θάλασσα είναι: Black Sea Oil & Gas BSOG, ExxonMobil, Lukoil, OMV Petrom, Petromar Resources, Petro Ventures, Gas Plus Dacia και Romgaz SA.

Το δίκτυο διανομής φυσικού αερίου της Ρουμανίας αυξήθηκε τέσσερις φορές τις τελευταίες τρεις δεκαετίες, από 10.772 χιλιόμετρα το 1990 σε 43.563 χιλιόμετρα το 2020, σύμφωνα με στοιχεία που συνθέτει το Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής (INS). Το μήκος του δικτύου διανομής φυσικού αερίου αυξήθηκε κατά 3% το 2020, σε σύγκριση με το 2019, και έφτασε τα 43.563 χιλιόμετρα, για περίπου 6,5 εκατομμύρια πελάτες, με μέση ετήσια κατανάλωση περίπου 9 δισ. κυβικά μέτρα.

LNG -Μαύρη Θάλασσα

Μέχρι σήμερα, η Μαύρη Θάλασσα δεν διαθέτει τερματικό σταθμό LNG, αλλά υπάρχουν σχέδια κατασκευής τερματικό σταθμού LNG στην Constanta. Δεδομένου ότι η προτεραιότητα της Ρουμανίας ήταν η ολοκλήρωση του αγωγού BRUA το 2020 και η έναρξη της παραγωγής φυσικού αερίου στη Μαύρη Θάλασσα, το έργο Constanta LNG ενδέχεται να ξεκινήσει το 2026, αλλά εξακολουθεί να περιμένει ιδιωτικές επενδύσεις.

Παραγωγή άνθρακα

Τον Οκτώβριο του 2021, στην τελική έκδοση του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, η χώρα δεσμεύτηκε για σταδιακή κατάργηση του άνθρακα έως το 2032.

Επίσης, λειτουργούν συνολικά 13 μονάδες στους 7 ενεργούς σταθμούς παραγωγής ενέργειας από άνθρακα στη Ρουμανία, με μεικτή εγκατεστημένη ισχύ 2895 MW.

Υπάρχουν δύο κύριες εταιρείες παραγωγής άνθρακα που διαχειρίζονται σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής και ορυχεία: η Oltenia Energy Complex (OEC) διαχειρίζεται 4 εργοστάσια και 10 ορυχεία, όλα με βάση τον λιγνίτη, και παρέχει περίπου το 90% της ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας με βάση τον άνθρακα. Η κύρια εταιρεία επεξεργασίας άνθρακα, που βρίσκεται στη γειτονική κομητεία, είναι η Hunedoara Energy Complex (HEC).

Το σχέδιο αναδιάρθρωσης για την Oltenia Energy Complex (OEC), που εγκρίθηκε στα τέλη του 2019, αναφέρει ότι η εταιρεία θα λάβει 251 εκατομμύρια ευρώ με τη μορφή «βοήθειας σωτηρίας» για να αποπληρώσει τα πιστοποιητικά CO₂ του 2019. Για τα δικαιώματα CO₂ του 2020, η εταιρεία έλαβε άλλα 241,4 εκατομμύρια ευρώ. Σύμφωνα με αυτό το σχέδιο αναδιάρθρωσης, οι εκπομπές της εταιρείας θα πρέπει να μειωθούν από 0,91 τόνους CO₂/MWh το 2019 σε 0,71 τόνους CO₂/MWh το 2024, φτάνοντας σε 0,62 τόνους CO₂/MWh το 2025.

Στην πρόταση αναδιάρθρωσης κάποιες λιγνιτικές μονάδες θα πρέπει να κλείσουν και θα αντικατασταθούν από ακόμη μεγαλύτερη χωρητικότητα αερίου και –σε πολύ μικρότερο βαθμό– από ηλιακά φωτοβολταϊκά.

Οι 2 μονάδες (150 MW έκαστη) στο Craiova II θα κλείσουν το 2025. Θα αντικατασταθούν το 2024 με μια μονάδα φυσικού αερίου 200 MW.

Η μονάδα Işalnița 8 θα κλείσει το 2025 και η μονάδα 7 το 2026. Και οι δύο (2 x 330 MW) θα αντικατασταθούν ένα χρόνο πριν από το κλείσιμό τους με μονάδα φυσικού αερίου 800 MW.

Η μονάδα 3 στο Turceni (330 MW) θα κλείσει το 2025. Θα αντικατασταθεί ένα χρόνο νωρίτερα με μονάδα φυσικού αερίου 475 MW.

Συνολικά 735 MW ηλιακών φωτοβολταϊκών αναμένεται να εγκατασταθούν σε εξαντλημένα ορυχεία λιγνίτη και χώρους διάθεσης τέφρας.

Πυρηνική Ενέργεια

Η πυρηνική ενέργεια θα συνεχίσει να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στο ενεργειακό μείγμα για τα επόμενα χρόνια. Η Ρουμανία διαθέτει επί του παρόντος έναν πυρηνικό σταθμό, το Cernavodă, με δύο λειτουργικούς αντιδραστήρες και δύο ακόμη υπό κατασκευή (αντιδραστήρες βαρέος ύδατος υπό πίεση σχεδίασης CANDU 6), ο καθένας με μικτή απόδοση σχεδιασμού 706,5 MWe. Οι δύο αντιδραστήρες σε λειτουργία τροφοδοτούν περίπου 20% της συνολικής παραγωγής ενέργειας.

Τομέας Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας

Προκειμένου να επιτύχει τον στόχο της για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας να αντιστοιχούν στο 30,7% του συνόλου της παραγωγής έως το 2030, η Ρουμανία σχεδιάζει να προσθέσει περίπου 7 GW νέας δυναμικότητας ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, από τα οποία περίπου τα 3,7 GW προορίζονται για ηλιακά έργα, σύμφωνα με το σχέδιο.

Όσον αφορά στη κατανάλωση ενέργειας, το 2019, λίγο περισσότερο από το 24% προήλθε από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τοποθετώντας τη χώρα μας στη 10η θέση στην ΕΕ και πάνω από το μέσο επίπεδο της Ένωσης.

Το 2020, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στη Ρουμανία αποτελούνταν από 12,4% αιολική ενέργεια, 3,4% από φωτοβολταϊκά ηλιακά πάνελ, ενώ το 27,6% της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας προερχόταν από υδροηλεκτρική ενέργεια. Συνολικά, η παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (αιολική, φωτοβολταϊκά και βιομάζα) ανήλθε στο 16%.

Επί του παρόντος, η Ρουμανία επιδιώκει να αντλήσει περισσότερες από τις ενεργειακές της ανάγκες από ανανεώσιμες πηγές. Η Ρουμανία θεωρείται μια ταχέως αναπτυσσόμενη αγορά αιολικής ενέργειας στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, με την εγκατεστημένη ισχύ αιολικής παραγωγής να εκτοξεύεται από μόλις 7 MW το 2007 σε 3.029 MW το 2019.

Τον Ιούλιο του 2021, περίπου το 50% της παραγόμενης ενέργειας είχε ανανεώσιμους πόρους: υδροηλεκτρική ενέργεια – πάνω από 34%, άνεμος πάνω από 15%, φωτοβολταϊκά – πάνω από 7%, και βιομάζα – πάνω από 0,5%.

Τον Μάρτιο του 2021, ο όμιλος OMV Petrom ανακοίνωσε ότι θα επενδύσει τουλάχιστον 250 εκατ. ευρώ. σε ένα νέο εργοστάσιο βιοαιθανόλης στη Ρουμανία. Τον Ιούλιο του 2021, η Belgo-American New-Energy ανακοίνωσε ότι σχεδιάζει να επενδύσει τουλάχιστον 60 εκατ. ευρώ. σε μια εγκατάσταση αιθανόλης με βάση το καλαμπόκι στο Nadlac, κοντά στο Arad.

Τα τελευταία χρόνια, η Ρουμανία αύξησε την παραγωγή υγρών βιοκαυσίμων, κυρίως λόγω βιοαερίου, συμβατικών βιοκαυσίμων και βιοντίζελ, με εγκατεστημένη χωρητικότητα περίπου 80 Mt/έτος.

Η Ρουμανική Ένωση για την Αιολική Ενέργεια/RWEA ξεκίνησε το πρόγραμμα RESInvest αφιερωμένο στον εντοπισμό μιας αλυσίδας αξίας για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ενθαρρύνοντας την τοπική παραγωγή τεχνολογίας ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και δημιουργία επενδυτικών ευκαιριών με βάση τα κονδύλια της ΕΕ με υφιστάμενη εγκατεστημένη ισχύ 3.000 MW. Η RWEA θεωρεί ότι σημαντικοί τομείς που θα μπορούσαν να προσελκυστούν και να μετεγκατασταθούν στη Ρουμανία, όπως η παραγωγή εξοπλισμού για εγκαταστάσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η εκπαίδευση ειδικευμένου προσωπικού για τη λειτουργία και τη συντήρηση αυτών. Η Ρουμανία θα μπορούσε να γίνει κόμβος τεχνογνωσίας που θα βασίζεται σε εθνικά σχέδια έρευνας και καινοτομίας και σε παρακείμενες τεχνολογικές έννοιες όπως η αποθήκευση, το υδρογόνο, η μεταφορά και η ψηφιοποίηση.

1.3. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

1.3.1 ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΓΑΘΩΝ

Το 2021, οι εισαγωγές αγαθών της χώρας παρουσίασαν αύξηση κατά 22,1% ενώ οι εξαγωγές κατέγραψαν αύξηση της τάξεως του 20,1%, με αποτέλεσμα το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου να ανέλθει σε 23,7 δισ. ευρώ, αυξημένο κατά 5,3 δισ. ευρώ σε σχέση με το 2020. Η διαχρονική εξέλιξη του εξωτερικού εμπορίου της χώρας καταγράφεται στον ακόλουθο πίνακα:

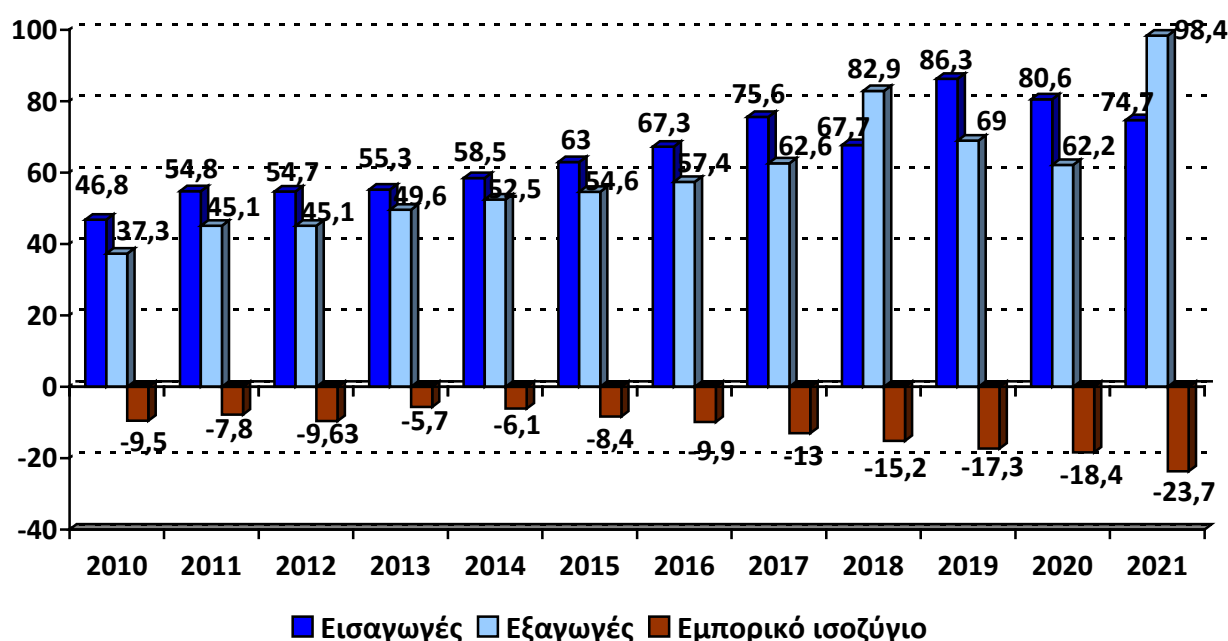
Πίνακας 4: Εξωτερικό εμπόριο αγαθών της Ρουμανίας (σε δις. ευρώ)

Δισ. Ευρώ	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Μεταβολή 2021/2020
Εξαγωγές αγαθών	57,386	62,642	67,733	69,003	62,175	74,701	20,1%
Εισαγωγές αγαθών	67,345	75,598	82,807	86,285	80,564	98,401	22,1%
Εμπορικό ισοζύγιο	-9,959	-12,956	-15,074	-17,282	-18,388	-23,700	28,8%

Πηγή: Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής Ρουμανίας **INS**, International Trade Statistics

Η εξέλιξη του εξωτερικού εμπορίου της Ρουμανίας την τελευταία δεκαετία αποτυπώνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Διάγραμμα 2: Πορεία Εξωτερικού Εμπορίου Ρουμανίας (σε δις. ευρώ)

Όσον αφορά στις εξαγωγές αγαθών, τα δέκα κυριότερα εξαγωγικά προϊόντα της Ρουμανίας είναι: μηχανολογικός εξοπλισμός, αυτοκίνητα, λέβητες, αντιδραστήρες, δημητριακά, σίδηρος, χάλυβας, ορυκτά καύσιμα και λάδια, έπιπλα, καουτσούκ, όργανα και συσκευές οπτικής και κινηματογραφίας και προϊόντα σιδήρου.

Πίνακας 5: Εξαγωγές αγαθών Ρουμανίας (σε εκατ. Ευρώ)

2ψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	2021		Μεταβολή στην αξία
	Αξία	% στο σύνολο	2021/2020
85. Μηχανές, συσκευές, ηλεκτρικό υλικό και τα μέρη τους	13.173,8	17,6%	13,8%
87. Αυτοκίνητα, οχήματα, ελκυστήρες, ποδήλατα	10.923,8	14,6%	2,8%
84. Πυρηνικοί αντιδραστήρες, λέβητες, μηχανές, συσκευές	8.350,1	11,2%	18,4%
10. Δημητριακά	3.626,7	4,9%	67,2%
72. Χυτοσίδηρος, σίδηρος και χάλυβας	3.281,6	4,4%	92,2%
27. Ορυκτά καύσιμα, ορυκτά λάδια και προϊόντα αυτών	2.636,8	3,5%	74,9%
94. Έπιπλα, έπιπλα κλινοχειρουργικά, είδη	2.476,2	3,3%	11,1%
40. Καουτσούκ και τεχνουργήματα από καουτσούκ	2.403,4	3,2%	18,1%
90. Όργανα και συσκευές οπτικής, κινηματογραφίας	2.376,2	3,1%	4,5%
73. Τεχνουργήματα από χυτοσίδηρο, σίδηρο ή χάλυβα	2.320,3	3,0%	32,6%

Πηγή: Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής Ρουμανίας **INS**, International Trade Statistics

Τα κυριότερα αγαθά που εισάγει η χώρα είναι μηχανές, συσκευές, ηλεκτρολογικός εξοπλισμός, λέβητες, αυτοκίνητα, ορυκτά καύσιμα, πλαστικά, φαρμακευτικά προϊόντα, σίδηρο, χάλυβα όργανα και συσκευές οπτικής και κινηματογραφίας και χημικά προϊόντα.

Πίνακας 6: Εισαγωγές αγαθών στη Ρουμανία

2ψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	2021		Μεταβολή στην αξία
	Αξία	% στο σύνολο	2021/2020
85. Μηχανές, συσκευές, ηλεκτρικό υλικό και τα μέρη τους	14.433,0	14,7%	14,9%
84. Πυρηνικοί αντιδραστήρες, λέβητες, μηχανές, συσκευές	11.340,9	11,5%	14,2%
87. Αυτοκίνητα, οχήματα, ελκυστήρες, ποδήλατα	8.739,3	8,9%	20,5%
27. Ορυκτά καύσιμα, ορυκτά λάδια κλπ	7.439,3	7,6%	75,5%
39. Πλαστικές ύλες, καουτσούκ και τεχνουργήματα από αυτές τις ύλες	5.534,4	5,6%	33,3%

30. Φαρμακευτικά προϊόντα	4.076,6	4,1%	9,8%
72. Χυτοσίδηρος, σίδηρος και χάλυβας	3.874,7	3,9%	54,3%
73. Τεχνουργήματα από χυτοσίδηρο, σίδηρο ή χάλυβα	3.049,4	3,1%	23,3%
90. Όργανα και συσκευές οπτικής, κινηματογραφίας	2.286,0	2,3%	10,7%
38. Διάφορα προϊόντα των χημικών βιομηχανιών	1.887,6	1,9%	22,0%

Πηγή: Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής Ρουμανίας **INS**, International Trade Statistics

Όσον αφορά στις κυριότερες χώρες – εμπορικούς εταίρους της Ρουμανίας, όσον αφορά εξαγωγές και εισαγωγές είναι οι εξής :

Πίνακας 7 : Οι προορισμοί εξαγωγών Ρουμανίας και η θέση της Ελλάδας το 2021

Θέση	Χώρα	2021 Εκατ. ευρώ	Μερίδιο επί συνόλου εξαγωγών	2021 σε σχέση με 2020
Σύνολο εξαγωγών		74.701,3	100,0%	20,1%
1	Γερμανία	15.340,7	20,5%	8,4%
2	Ιταλία	7.806,6	10,5%	17,0%
3	Γαλλία	4.771,7	6,4%	14,3%
4	Ουγγαρία	4.246,3	5,7%	37,2%
5	Πολωνία	2.978,0	4,0%	28,5%
6	Βουλγαρία	2.930,7	3,9%	29,8%
7	Τουρκία	2.619,5	3,5%	24,7%
8	Ολλανδία	2.566,7	3,4%	16,9%
9	Τσεχία	2.338,6	3,1%	21,6%
10	Ισπανία	2.226,5	3,0%	21,1%
11	Ηνωμένο Βασίλειο	2.150,4	2,9%	3,7%
12	Αυστρία	1.888,3	2,5%	28,0%
13	Σλοβακία	1.592,5	2,1%	19,3%
14	Βέλγιο	1.588,1	2,1%	29,8%
15	ΗΠΑ	1.560,6	2,1%	45,6%
16	Μολδαβία	1.301,4	1,7%	26,0%
17	Κίνα	1.134,7	1,5%	36,8%
18	Ρωσία	1.019,3	1,4%	24,2%
19	Σερβία	981,2	1,3%	38,0%
20	Ελλάδα	886,5	1,2%	26,8%

Πηγή : INS, Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ

Πίνακας 8: Σημαντικότεροι προμηθευτές Ρουμανίας και η θέση της Ελλάδας το 2021

Θέση	Χώρα	2021 Εκατ. ευρώ	Μερίδιο επί συνόλου	2021 σε σχέση με 2020
Σύνολο εισαγωγών		98.401,2	100,0%	22,1%
1	Γερμανία	19.814,0	20,1%	18,4%
2	Ιταλία	8.739,6	8,9%	21,7%
3	Ουγγαρία	6.756,3	6,9%	14,7%
4	Κίνα	6.205,2	6,3%	22,5%
5	Πολωνία	6.135,5	6,2%	23,6%
6	Τουρκία	4.418,4	4,5%	25,6%
7	Γαλλία	4.143,5	4,2%	11,3%
8	Βουλγαρία	1.049,5	4,1%	61,8%
9	Ολλανδία	3.874,8	3,9%	24,1%
10	Ρωσία	3.162,9	3,2%	74,4%
11	Αυστρία	3.136,9	3,2%	22,3%
12	Τσεχία	2.810,3	2,9%	11,4%
13	Ισπανία	2.456,3	2,5%	23,3%
14	Βέλγιο	2.421,8	2,5%	20,7%
15	Σλοβακία	1.978,4	2,0%	7,8%
16	Καζακστάν	1.472,9	1,5%	30,8%
17	Ελλάδα	1.389,0	1,4%	25,6%
18	Ουκρανία	1.342,2	1,4%	43,7%
19	Ελβετία	1.209,0	1,2%	25,7%
20	ΗΠΑ	927,8	0,9%	4,2%

Πηγή: INS / επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ

Παρατηρούμε ότι οι εξαγωγές προς τις πρώτες 20 χώρες πελάτες της Ρουμανίας καλύπτουν το 82,8% των συνολικών εξαγωγών, ενώ οι πρώτες 20 χώρες προμηθευτές της Ρουμανίας κατέχουν μερίδιο 87,8% των συνολικών εισαγωγών. Η Ελλάδα καταλαμβάνει, για το 2021, την 20^η θέση ως χώρα πελάτης των ρουμανικών προϊόντων και την 17^η ως χώρα προμηθευτής της Ρουμανίας με μερίδιο 1,2% και 1,4% αντιστοίχως.

1.3.2 ΕΜΠΟΡΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Το εμπόριο υπηρεσιών στη Ρουμανία διαρθρώνεται ως εξής για το 2021: Οι εισπράξεις ανήλθαν σε 26.749 εκατ. ευρώ και οι πληρωμές σε 17.537, διαμορφώνοντας πλεονασματικό υπέρ της Ρουμανίας ισοζύγιο κατά 9.212 εκατ. ευρώ.

Ο πίνακας που ακολουθεί αποτυπώνει το εμπόριο υπηρεσιών ανά κατηγορία:

Πίνακας 9: Εισπράξεις – Πληρωμές υπηρεσιών (εκατ. ευρώ)

	2020			2021 ¹		
	Εισπράξεις	Πληρωμές	Ισοζύγιο	Εισπράξεις	Πληρωμές	Ισοζύγιο
Υπηρεσίες	23.771	14.329	9.442	26.749	17.537	9.212
1. Μεταποίηση	2.455	136	2.319	2.420	152	2.268
2. Μεταφορές	6.750	2.668	4.082	7.462	3.266	4.196
3. Τουρισμός	1.262	2.709	-1.447	2.780	4.451	-1.671
4. Λοιπά	13.304	8.816	4.488	14.087	9.665	4.419

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Ρουμανίας - BNR

1.4. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Το απόθεμα ξένων επενδύσεων υπολογίζεται τον Δεκέμβριο του 2021 (βάσει των στοιχείων του Μητρώου Εμπορικών Εταιριών Ρουμανίας) σε περίπου 49,508 δις. ευρώ. Η Ολλανδία κατέχει την πρώτη θέση, με ποσοστό 19,82%, ακολουθούμενη από την Αυστρία, η οποία κατέχει 11,51% του συνόλου. Η Γερμανία, στην τρίτη θέση, αντιπροσωπεύει το 11,25%, η Κύπρος κατέχει την 4^η θέση με 10,21 %, η Ιταλία την 5^η με 6,39% και ακολουθούν η Γαλλία και το Λουξεμβούργο με 5,17% και 4,77% αντίστοιχα. Η Ελλάδα καταλαμβάνει την 8^η θέση με 4,19% και 1,924 δις. ευρώ επενδεδυμένο κεφάλαιο. Η αναμφισβήτητη πρώτη θέση της Ολλανδίας συνδέεται και με το γεγονός ότι πολυεθνικές εταιρείες προτιμούν να επενδύουν στη Ρουμανία μέσω Ολλανδίας λόγω παροχής σχετικών κινήτρων. Κάτι ανάλογο ισχύει και για την Κύπρο, η οποία καταλαμβάνει την 4^η θέση μεταξύ των ξένων επενδυτών.

Τομείς προτεραιότητας προς τους οποίους κατευθύνονται οι άμεσες ξένες επενδύσεις είναι η αυτοκινητοβιομηχανία και τα μέρη αυτοκινήτων, καθώς και οι υπηρεσίες κυρίως με την συμμετοχή πολυεθνικών εταιρειών (τραπεζικός τομέας, τηλεπικοινωνίες κλπ).

Η πρωτεύουσα, από μόνη της, προσελκύει το 60% των επενδύσεων. Παρά το γεγονός ότι ξένες εταιρείες έχουν τις παραγωγικές τους μονάδες στην επαρχία, η έδρα τους βρίσκεται στο Βουκουρέστι. Η Ρουμανία άρχισε να προσελκύει επενδύσεις στις αρχές της δεκαετίας του 1990, με τις πιο σημαντικές να πραγματοποιούνται από τα μέσα του '90 και μετά.

Οι σημαντικότεροι τομείς που προσελκύουν ξένες επενδύσεις στη Ρουμανία είναι οι ακόλουθοι:

- η αυτοκινητοβιομηχανία και τα μέρη αυτοκινήτων (Renault, Daimler Benz, Ford, Siemens, Continental Alcoa, Delpi Packard, Michelin, Pirelli)
- ο τραπεζικός και ο χρηματοοικονομικός τομέας (Citibank, Societe Generale, Royal Bank of Scotland, Ing, GeneralVolksbank, Raiffeisen, Alpha Bank, Intesa, Garanti Bank, Erste Bank, Unicredit, Credit Agricole, Allianz, Vista Bank)
- ο τομέας πληροφορικής (Hewlett Packard, Intel, Microsoft, Oracle, Cisco)
- ο τομέας τηλεπικοινωνιών (Telecom, Orange, Telesystem International services, Vodafone).
- ο τομέας ξενοδοχείων (Hilton, Marriott, Howard Johnson, Sofitel, Ramada, Radisson, Accor).
- Η βαριά βιομηχανία (Timken, Lafarge, Heidelberg, Plexus, Lufkin, Toro).

¹ Προσωρινά στοιχεία

- ο τομέας των καταναλωτικών αγαθών (Procter and Gamble, Unilever, Henkel, Coca Cola, Pepsico, Parmalat, Smithfield Foods)
- ο τομέας του λιανεμπορίου (Metro, Delhaize, Dm Drogerie, Carrefour, Cora, Selgros, Auchan, Kaufland)

Πίνακας 10: Άμεσες Ξένες Επενδύσεις ανά χώρα προέλευσης τον Δεκέμβριο του 2021 (σε εκ. Ευρώ)

	Αξία Εγγεγραμμένου Κεφαλαίου (σε εκατ. ευρώ)	Ποσοστό επί του συνόλου (%)
1. Ολλανδία	9.103,471	19,82
2. Αυστρία	5.289,461	11,51
3. Γερμανία	5.168,099	11,25
4. Κύπρος	4.689,274	10,21
5. Ιταλία	2.935,148	6,39
6. Γαλλία	2.376,547	5,17
7. Λουξεμβούργο	2.193,444	4,77
8. Ελλάδα	1.924,471	4,19
9. Ισπανία	1.542,343	3,36
10. Ελβετία	1.521,621	3,31
11. Ουγγαρία	1.544,611	3,36
12. Ηνωμένο Βασίλειο	1.094,267	2,38
13. ΗΠΑ	847,641	1,85
14. Βέλγιο	744,804	1,62
15. Τουρκία	634,738	1,38

Πηγή: Μητρώο Εμπορικών Εταιριών Ρουμανίας, Φεβρουάριος 2021

2. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ - ΙΔΡΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

2.1. ΦΠΑ

Ο συντελεστής ΦΠΑ είναι 19%, ενώ υπάρχει και μειωμένος συντελεστής στο 9% και στο 5%, ο οποίος επιβάλλεται στα παρακάτω κατηγορίες :

Συντελεστής 9%

- προμήθεια φαρμάκων για ανθρώπινη και κτηνιατρική χρήση
- προμήθεια τροφίμων, συμπεριλαμβανομένων μη αλκοολούχων ποτών, για κατανάλωση από τον άνθρωπο και τα ζώα
- σπόροι, φυτά και άλλα συστατικά που χρησιμοποιούνται στην παρασκευή τροφίμων
- προϊόντα που χρησιμοποιούνται για να συμπληρώσουν ή να αντικαταστήσουν τα τρόφιμα
- παροχή νερού άρδευσης που χρησιμοποιείται στη γεωργία
- προμήθεια λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων που χρησιμοποιούνται στη γεωργία
- σπόροι και άλλα γεωργικά προϊόντα που προορίζονται για σπορά ή φύτευση

- υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης.

Συντελεστής 5%

- παροχή σχολικών εγχειριδίων, βιβλίων, εφημερίδων και ορισμένων περιοδικών,
- διαμονή, εστιατόρια και υπηρεσίες τροφοδοσίας
- υπηρεσίες που συνίστανται στην παροχή πρόσβασης σε πάρκα ψυχαγωγίας και σε πάρκα αναψυχής
- υπηρεσίες μεταφοράς για τουριστικούς ή ψυχαγωγικούς σκοπούς, όπως: μεταφορά επιβατών με τρένα vintage ατμού ή οχήματα για τουρισμό ή αναψυχή · μεταφορά τελεφερίκ επιβατών κ.ά.
- προμήθεια προϊόντων υψηλής ποιότητας τροφίμων, δηλαδή προϊόντων που προέρχονται από ορεινές περιοχές, βιολογικά και παραδοσιακά προϊόντα, πιστοποιημένα από το Ρ/Υπουργείο Γεωργίας.

2.2. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Ο εταιρικός φόρος εισοδήματος (Corporate Income Tax/CIT) ανέρχεται στο 16% (σημ. από τους χαμηλότερους στην Ευρώπη).

Παράλληλα από 1.1.2018 η φορολογία εισοδήματος επι των φυσικών προσώπων βρίσκεται στο 10%, ενώ για τα κέντρα διασκέδασης η φορολογία είναι 5% επί του κύκλου εργασιών.

Επιπρόσθετα σημειώνεται ότι τα γραφεία αντιπροσωπειών ξένων επιχειρήσεων υπόκεινται σε σταθερό φόρο ύψους 18.000 RON (περίπου 3.700 Ευρώ) για κάθε ετήσια οικονομική χρήση.

Όλες οι επιχειρήσεις, για όλες τις δραστηριότητες και μορφές τους, υπόκεινται σύμφωνα με το ρουμανικό δίκαιο, στο ίδιο φορολογικό καθεστώς, ως προς την πληρωμή του φόρου, Αναλυτικότερα, επιβαρύνονται με φόρο τα κέρδη:

- των νομικών προσώπων ρουμανικού δικαίου και οι εταιρείες, που έχουν την έδρα τους στην Ρουμανία και δημιουργήθηκαν σύμφωνα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία, για τα κέρδη που πραγματοποιήθηκαν είτε στην Ρουμανία είτε στο εξωτερικό.
- των ξένων νομικών προσώπων, τα οποία διαθέτουν στην Ρουμανία μία σταθερή έδρα, για τα κέρδη που πραγματοποιήθηκαν από αυτή την εταιρεία στη Ρουμανία.
- των ξένων νομικών προσώπων και των φυσικών προσώπων, που δεν είναι μόνιμοι κάτοικοι Ρουμανίας, αλλά ασκούν στην Ρουμανία δραστηριότητες, στο πλαίσιο μιας συνεργασίας με ένα άλλο νομικό πρόσωπο και για τα κέρδη που εισπράχθηκαν.
- των ξένων νομικών προσώπων για τα έσοδα από τα ακίνητα τα οποία βρίσκονται στην Ρουμανία και τα κέρδη που προέρχονται από παραχωρήσεις μετοχών ρουμανικών εταιρειών.

Οι δαπάνες αφαιρούνται από την φορολογία, εάν και μόνο τα έξοδα αυτά είναι συνδεδεμένα με την απόκτηση φορολογητέων εσόδων.

Οι ακόλουθες κατηγορίες δεν υπόκεινται σε φορολόγηση:

- Έσοδα από μερίσματα υπεράκτιας εταιρείας (με έδρα σε τρίτη χώρα, εκτός ΕΕ, με την οποία η Ρουμανία έχει υπογράψει συμφωνία αποφυγής διπλής φορολογίας), που εισπράχθηκαν από ρουμανική εταιρεία.

- Έσοδα, τα οποία αποκτήθηκαν από ρουμανική εταιρεία από την πώληση ή μεταβίβαση μετοχών άλλης ρουμανικής εταιρείας, η οποία βρίσκεται σε μία χώρα με την οποία η Ρουμανία έχει υπογράψει συμφωνία αποφυγής διπλής φορολογίας.
- Κατασκευές: μέθοδος γραμμικής απόσβεσης.
- Τεχνολογικός εξοπλισμός (μηχανήματα, εργαλεία, ηλεκτρονικοί υπολογιστές: δυνατότητα επιλογής της γραμμικής απόσβεσης και της επιταχυνόμενης απόσβεσης).
- Τα ελλείμματα που κατεγράφησαν από το 2009 και εφεξής μπορούν να μεταφερθούν στα επόμενα 7 έτη.

Οι εταιρείες έχουν την δυνατότητα να πληρώνουν την φορολογία επί των κερδών σε τριμηνιαίες δόσεις. Ο τελικός υπολογισμός γίνεται ανά έτος, ενώ στο τέλος γίνεται σύγκριση με τις τριμηνιαίες καταβολές του φόρου.

Η φορολογία των μικρών επιχειρήσεων υπέστη νέες τροποποιήσεις στις αρχές του 2018 και πλέον εντάσσονται υποχρεωτικά σε αυτή την κατηγορία όλες οι επιχειρήσεις των οποίων ο κύκλος εργασιών για το 2018 δεν ξεπέρασε το 1.000.000 ευρώ (4.663.900 Ron). Εξαιρέση αποτελούν οι επιχειρήσεις των οποίων το εταιρικό κεφάλαιο ξεπερνάει τα 45.000 Λέι (περίπου 10.000 ευρώ) οι οποίες μπορούν να επιλέξουν την ένταξή τους στο σύστημα φορολόγησης των κερδών.

Οι μικρές επιχειρήσεις που έχουν τουλάχιστον 1 εργαζόμενο υπόκεινται σε φορολογία 1% επί του κύκλου εργασιών τους ενώ όσες δεν έχουν εργαζόμενους συνεχίζουν να φορολογούνται με 3% επί του κύκλου εργασιών.

2.3. ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ

Σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, επιτρέπεται στις ξένες επιχειρήσεις να συμμετέχουν σε κρατικές προμήθειες. Η ρουμανική κυβέρνηση υιοθέτησε σχετικό διάταγμα, με τον χαρακτήρα του επείγοντος (υπ' αριθμ. 34/2006 έκτακτο κυβερνητικό διάταγμα), προκειμένου να εναρμονισθεί με την κοινοτική νομοθεσία. Το διάταγμα αυτό, εν συνεχεία, τροποποιήθηκε πολλές φορές, ενώ σε πρόσφατη τροποποίησή του, τέθηκαν πιο σύντομες προθεσμίες διαμαρτυρίας και προσφυγής στο πλαίσιο της διαδικασίας διαγωνισμού για κρατικές προμήθειες. Παράλληλα, η κυβέρνηση διαθέτει ηλεκτρονικό σύστημα κρατικών προμηθειών, με σκοπό την διασφάλιση της διαφάνειας των διαδικασιών.

Με κυβερνητική απόφαση του Μαρτίου 2010, οι δημόσιες υπηρεσίες υποχρεούνται να χρησιμοποιούν το ηλεκτρονικό σύστημα κρατικών προμηθειών σε ποσοστό 40% του συνόλου, αποφεύγοντας τις απ' ευθείας αναθέσεις.

Υπάρχουν δύο κοινοτικές οδηγίες για τις κρατικές προμήθειες, με τις οποίες έχει εναρμονιστεί η ρουμανική νομοθεσία:

- οδηγία 2004/18, η οποία αφορά δημόσια έργα, υπηρεσίες και προμήθειες συμβολαίων
- οδηγία 2004/17, η οποία αφορά στις διαδικασίες σχετικά με τους τομείς δημόσιας ωφέλειας, όπως ύδρευσης, ενέργειας, μεταφορών και ταχυδρομείων.

Για περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με τις κρατικές προμήθειες στην Ρουμανία, η σχετική ιστοσελίδα είναι: <http://www.e-licitatie.ro>

Αναλυτικότερα, η ρουμανική κυβέρνηση έχει προβεί στην δημιουργία Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων "SEAP" (Sistemul Electronic de Achizitii Publice), στο οποίο μπορούν να εγγραφούν δωρεάν οι ενδιαφερόμενες εταιρείες.

Διαχειριστής του Συστήματος είναι η Αρχή Ψηφιακής «Ατζέντας» της Ρουμανίας "AADR" (Agentia pentru Agenda Digitala a Romaniei) και η πρόσβαση γίνεται μέσω της ιστοσελίδας www.e-licitatie.ro.

Οι ενδιαφερόμενες εταιρείες μπορούν να εγγραφούν στην εν λόγω υπηρεσία και να αποκτήσουν πρόσβαση στον κατάλογο των δημοσίων συμβάσεων, ακολουθώντας τα εξής 3 βήματα:

1. Ηλεκτρονική συμπλήρωση της φόρμας εγγραφής μέσω της ακόλουθης ιστοσελίδας, η οποία διαθέτει και αγγλική έκδοση:

<https://www.e-licitatie.ro/Public/Common/Static.aspx?f=SupplierRegistrationTermAndCondition>

2. Αποστολή στον Διαχειριστή του Συστήματος - Agentia pentru Agenda Digitala a Romaniei (μέσω ταχυδρομείου) των ακόλουθων **εγγράφων**:

-**αίτηση εγγραφής**, υπογεγραμμένη από τον εκπρόσωπο της εταιρείας ή από εξουσιοδοτημένο εκπρόσωπο της εταιρείας* (επισυνάπτουμε σχετικό έγγραφο στη ρουμανική)

-αντίγραφο **καταστατικού** της εταιρείας ή οποιουδήποτε άλλου εγγράφου από το οποίο να προκύπτει η μορφή της εταιρείας και ο νόμιμος εκπρόσωπος της, μεταφρασμένο στην ρουμανική γλώσσα και επικυρωμένο συμβολαιογραφικά

-*σε περίπτωση εκπροσώπησης από τρίτο θα πρέπει να αποσταλεί και το σχετικό πληρεξούσιο

Κατόπιν ελέγχου των ανωτέρω εγγράφων καθώς και των στοιχείων της ηλεκτρονικής εγγραφής, αποστέλλεται e-mail επιβεβαίωσης της εγγραφής.

3. Λήψη Ηλεκτρονικού Πιστοποιητικού και οδηγιών χρήσης του.

Αξίζει, δε, να σημειωθεί ότι προβλέπεται η υλοποίηση έργων ύψους 43,5 δισ. ευρώ (<http://mt.ro/web14/strategia-in-transporturi/master-plan-general-transport/documente-master-plan>), βάσει του Εθνικού Σχεδίου Μεταφορών (General Transport Master Plan, σχετικό έγγραφο μας ΑΠΦ 2700/1467/2.9.2015) για την περίοδο 2015-2030.

3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Η Ρουμανία είναι μέλος του NATO και πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (το 27ο) από 1.1.2007. Δεν συμμετέχει στην Ζώνη του Ευρώ, ούτε στον χώρο Schengen. Για την ένταξη στην Ευρωζώνη δεν πληροί όλα τα κριτήρια (έχει υπερβολικό έλλειμμα), αλλά ούτως ή άλλως δεν ήταν στις άμεσες επιδιώξεις της. Αντιθέτως, επιδιώκει σταθερά την ένταξή της στο χώρο Schengen.

Η Ρουμανία λαμβάνει χρηματοδοτική στήριξη και τεχνική βοήθεια από Διεθνείς Χρηματοδοτικούς Οργανισμούς (IFIs), ήτοι από την Παγκόσμια Τράπεζα (WB), την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (European Investment Bank-EIB) και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (European Bank for Reconstruction and Development-EBRD).

Με την ολοκλήρωση των τριών διετών προγραμμάτων σταθεροποίησης της οικονομίας με τους Διεθνείς Δανειστές (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Παγκόσμια

Τράπεζα, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης), τα οποία υπεγράφησαν μετά το 2009, η Ρουμανία βελτίωσε τα μακροοικονομικά της μεγέθη. Πλέον, οι αποστολές των εκπροσώπων των διεθνών οικονομικών οργανισμών στη χώρα έχουν κατά βάση συμβουλευτικό χαρακτήρα. Ειδικότερα οι αποστολές του ΔΝΤ πραγματοποιούνται στο πλαίσιο ελέγχου των μακροοικονομικών δεδομένων της χώρας και του σχεδίου προϋπολογισμού και δεν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα, αφού το πρόγραμμα της σχετικής δανειακής σύμβασης έληξε τον Σεπτέμβριο του 2015.

Παγκόσμια Τράπεζα.

Στις 11.01.2016, η ρουμανική κυβέρνηση και η Παγκόσμια Τράπεζα υπέγραψαν μνημόνιο κατανόησης (Memorandum of Understanding), για την παροχή περαιτέρω τεχνικής βοήθειας, προς ενίσχυση της δημόσιας διοίκησης μέχρι το 2023, με στόχο την στήριξη των διαρθρωτικών αλλαγών και τον εκσυγχρονισμό αυτής.

Το εν λόγω μνημόνιο κατανόησης αποτελεί το δεύτερο κατά σειρά και περιλαμβάνει προγράμματα που αφορούν την μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, της εκπαίδευσης καθώς και του συστήματος υγείας. Περαιτέρω βοήθεια θα δοθεί στην ρουμανική κυβέρνηση για την μεταρρύθμιση και την ορθή χρήση των διαθέσιμων ευρωπαϊκών κονδυλίων καθώς και για την επίτευξη των στόχων ως προς την οικονομική ανάπτυξη της χώρας και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου.

Η Παγκόσμια Τράπεζα, από το 1991 που άνοιξε γραφεία της Αντιπροσωπείας της ως σήμερα, έχει χρηματοδοτήσει στην χώρα αναπτυξιακά προγράμματα ύψους άνω των 14 δις. δολ (δάνεια και εγγυημένες επιδοτήσεις) σε όλους σχεδόν τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Το 2020 το ύψος της χρηματοδότησης ανήλθε σε 557 εκατ.δολ.

Σημειώνεται ότι πρόσφατα ανακοινώθηκαν δύο ακόμα συμφωνίες χρηματοδότησης με την Τράπεζα που αφορούν: α) σε παροχή συνδρομής ύψους 100 εκατ.ευρώ για προγράμματα αναβάθμισης της ασφάλειας σχολικών κτηρίων και β) σε χρηματοδότηση ύψους 150 εκατ.ευρώ για τη δημιουργία δύο ιατρικών κέντρων, στο Περιφεριακό Νοσοκομείο Targu-Mures και στο Νοσοκομείο Παίδων Grigore Alexandrescu στο Βουκουρέστι.

‘International Finance Corporation’ - IFC

Το IFC , μέλος του ομίλου της Παγκόσμιας Τράπεζας, είναι ένας οργανισμός, ο οποίος ενδιαφέρεται για τον ιδιωτικό τομέα στις αναπτυσσόμενες χώρες. Το IFC μπορεί να χρηματοδοτήσει επιχειρηματικά σχέδια, το συνολικό ποσό των οποίων ξεπερνάει εκείνο που μπορούν να χορηγήσουν οι κλασικές τράπεζες. Οι προϋποθέσεις χορήγησης δανείου είναι παρόμοιες με αυτές της αγοράς, αλλά συμπεριλαμβάνονται και ρήτρες καλής χρήσης των κεφαλαίων. Το 2020 παρείχε χρηματοδότηση ύψους 16 εκατ.δολ. στις πληγείσες από την πανδημική κρίση μικρομεσαίες επιχειρήσεις στη Ρουμανία, μέσω της BT Mic, θυγατρικής της Banca Transilvania.

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων - EIB

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, μέτοχοι της οποίας είναι τα κράτη μέλη της ΕΕ, των οποίων τα συμφέροντα εκπροσωπεί, χορηγεί δάνεια στους ξένους επενδυτές, που επιθυμούν να επενδύσουν στην Ρουμανία. Το 2020 ανακοινώθηκαν από την EIB και άρχισαν να

υλοποιούνται συμφωνίες χρηματοδότησης έργων σε τομείς προτεραιότητας στη Ρουμανία, όπως οι υποδομές, η εκπαίδευση, η ενεργειακή ασφάλεια και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, συνολικού ύψους 809 εκατ.ευρώ.

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη – EBRD

Η EBRD δημιουργήθηκε το 1991 και μέλη της είναι 60 κράτη, η Ε.Ε. καθώς και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Το ενδιαφέρον της στρέφεται στη χρηματοδότηση έργων υποδομών και στην ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα, μέσω δανείων, αλλά και μέσω της συμμετοχής της σε εταιρείες στις πρώην ανατολικές χώρες.

Ειδικότερα στην Ρουμανία, την EBRD ενδιαφέρει κυρίως:

- η σταθερότητα και η ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα
- η ενίσχυση των υποδομών
- η αναδιοργάνωση του τομέα ενέργειας
- η ενδυνάμωση των επενδύσεων στην παραγωγική οικονομία

Ως σήμερα, η EBRD έχει παράσχει στη Ρουμανία χρηματοδότηση συνολικού ύψους 8,87 δισ.ευρώ, προς υλοποίηση 462 συμφωνιών.

Συνοψίζοντας, οι διεθνείς οργανισμοί στους οποίους η Ρουμανία είναι μέλος είναι οι ακόλουθοι:

NATO, BIS, BSEC, EE, EAPC, EBRD, ECB, EIB, ESA, FAO, G-9, IAEA, IBRD, ICAO, ICC, ICRM, IDA, IFAD, IFRCS, IHD, ILD, IMF, IMO, IMSO, OIF, INTERPOL, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, LAIA, MIGA, MONUSCO, OIF, OPC, NSG, VCOIF, OPCW, OSCE, PCA, SELEC, UN, UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UNMIL, UNINDO, UPU, WCO, WFTU, WIPO, WTO.

Οικονομικές Προοπτικές για το 2022.

Η συνεχιζόμενη πανδημική κρίση, αλλά κυρίως η εισβολή της Ρωσίας και ο πόλεμος με την Ουκρανία, επιδείνωσαν δραματικά τόσο τις παγκόσμιες προοπτικές ανάπτυξης (εκτίναξη κόστους ενέργειας, μεταφοράς, πρώτων υλών κλπ), όσο και τις ρουμανικές.

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, η αναμενόμενη αύξηση του ρουμανικού ΑΕΠ το 2022 θα κυμανθεί στο περίπου 1,9%, ενώ οι αντίστοιχες προβλέψεις από την ΕΕ τοποθετούν τον ρυθμό αύξησης στο 2,6% και του ΔΝΤ στο 3,5%.

Ο Πληθωρισμός αναμένεται να κυμανθεί στο περίπου 12,5% (ΔΝΤ) και στο 9% (ΕΕ), η Ανεργία στο 5,5% (ΕΕ) το Δημόσιο Χρέος στο 51% του ΑΕΠ (ΕΕ) και το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών στο -7,5% του ΑΕΠ (ΕΕ).

B. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ & ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Η Ρουμανία αποτελεί ένα από τα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα επιτυχημένης ελληνικής επιχειρηματικής εξωστρέφειας, καθώς συνδυάζει :

α) Μεγάλο και συνεχώς αυξανόμενο όγκο εξαγωγών (2021 ύψος εξαγωγών 1,35 δισ.Ευρώ, 8ος κυριότερος εξαγωγικός προορισμός) και παράλληλα διαχρονικό πλεόνασμα στο εμπορικό ισοζύγιο (+546 εκ.Ευρώ το 2021).

β) Μεγάλο ύψος εδώ επενδύσεων (1,9 δις.Ευρώ, 8η κυριότερη επενδύτρια χώρα).

γ) Μεγάλο εδώ εγκατεστημένο αριθμό επιχειρήσεων ελληνικών συμφερόντων (άνω των 8.000 επιχειρήσεων).

δ) και παράλληλα, διαχρονικό πλεόνασμα στο Ισοζύγιο Υπηρεσιών (+265 εκ.Ευρώ το 2021).

1. ΔΙΜΕΡΕΣ ΘΕΣΜΙΚΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το διμερές θεσμικό οικονομικό πλαίσιο καλύπτει ευρύτατο φάσμα τομέων συνεργασίας. Οι κυριότερες από τις διμερείς συμφωνίες οικονομικής συνεργασίας μεταξύ Ελλάδος –Ρουμανίας είναι οι κάτωθι:

- Σύμβαση για την Αποφυγή Διπλής Φορολογίας σχετικά με τους Φόρους Εισοδήματος και Κεφαλαίου. (Ισχύει από 7.4.1995).
- Συμφωνία Απαλλαγής Διπλής Φορολογίας εξ Αεροπορικών Κερδών (Ισχύει από 17.6.1967).
- Συμφωνία Απαλλαγής Διπλής Φορολογίας Ναυτιλίας, Αεροπορικών Κερδών (Ισχύει από 17.6.1967).
- Συμφωνία για την Προώθηση και την Αμοιβαία Προστασία των Επενδύσεων (Ισχύει από 12.6.1998)
- Συμφωνία για συνεργασία στον τομέα του τουρισμού (Ισχύει από 21.05.1994).
- Συμφωνία περί Τακτικών Εμπορικών Αεροπορικών Μεταφορών (Ισχύει από 2.9.1966).
- Συμφωνία μεταξύ των κυβερνήσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ρουμανίας για Αμοιβαία Διοικητική Συνδρομή μεταξύ των Τελωνειακών τους Διοικήσεων (Ισχύει από 1.12.2000).
- Συμφωνία Συνεργασίας στον τομέα Ενέργειας (Ισχύει από 9.9.2009).
- Συμφωνία περί τηλεπικοινωνιών (Ισχύει από 6.7.1967)
- Ναυτιλιακή Συμφωνία (Ισχύει από 6.7.1967)
- Μνημόνιο συνεργασίας στον Αγροτικό τομέα υπεγράφη από ΥΠΕΞ δύο χωρών σε πλαίσιο επίσημου επισκέψεως κ. Π.τ.Δ. στη Ρουμανία (28-29.6.2011) και έχει τεθεί σε ισχύ από τον Ιούνιο του 2014. Προωθείται συνεργασία ΕΘΙΑΓΕ με ομόλογό του ρουμανικό φορέα και μεικτές επιχειρήσεις σε τομέα βιοκαλλιεργειών.

2. ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΕΣ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

2.1. Συνολικό Ελληνικό Εξωτερικό Εμπόριο Αγαθών.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Πανελληνίου Συνδέσμου Εξαγωγέων και του Κέντρου Εξαγωγικών Ερευνών και Μελετών (ΚΕΕΜ), επί των προσωρινών στοιχείων της ΕΛ-ΣΤΑΤ και σε ότι αφορά στις 10 κυριότερες χώρες προορισμού των ελληνικών εξαγωγών για το 2021, προκύπτει ότι η Ρουμανία κατέλαβε την 8η κυριότερη θέση προορισμού των ελληνικών εξαγωγών. Αναλυτικότερα :

1. Ιταλία
2. Γερμανία
3. Κύπρος
4. Τουρκία (6η θέση το 2020)
5. Βουλγαρία
6. Γαλλία (4η θέση το 2020)
7. ΗΠΑ (9η θέση το 2020)
8. **Ρουμανία (10η θέση το 2020)**
9. Ην.Βασίλειο (7η θέση το 2020)
10. Ισπανία (8η θέση το 2020)

2.1.1. Διμερές εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας-Ρουμανίας

Όσον αφορά στο συνολικό διμερές εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας – Ρουμανίας, μετά από την πρόσφατη ανάρτηση των 4ψήφιων κωδικών στην ιστοσελίδα της ΕΛ.ΣΤΑΤ., όσον αφορά στο ύψος του εμπορικού ισοζυγίου καθώς και στις εξαγωγές /εισαγωγές προς/από την Ρουμανία, προκύπτουν τα εξής :

α. Ο όγκος του διμερούς εμπορικού ισοζυγίου κατά το 2021, υπερέβη για πρώτη φορά το όριο των 2 δισ.Ευρώ, φθάνοντας στα 2.155,6 εκ.Ευρώ, καθώς τόσο οι εξαγωγές όσο και οι εισαγωγές σημείωσαν εντυπωσιακή άνοδο κατά 22,9% και κατά 23,2% αντίστοιχα, σε σχέση με το 2020.

β. Ελληνικές Εξαγωγές προς την Ρουμανία.

Αρχικά σημειώνεται ότι οι ελληνικές εξαγωγές προς την Ρουμανία, **βαίνουν συνεχώς αυξανόμενες κατά την προηγούμενη 5ετία**, καθώς το 2017 έφθασαν στα 875 εκ.Ευρώ, το 2018 στα 970 εκ.Ευρώ, το 2019 στο 1 δισ. Ευρώ, το 2020 στο 1,1 δισ.Ευρώ και το 2021 στα 1,35 δισ.Ευρώ. Όπως προαναφέρθηκε για το 2021, σημείωσαν αύξηση κατά 22,9% και έφθασαν στο (ιστορικό) ύψος των 1.351,0 εκ.Ευρώ.

Όπως προκύπτει από τον κατωτέρω Πίνακα, τα 20 κυριότερα εξαγόμενα προς την Ρουμανία προϊόντα σε 4ψήφιο κωδικό ήταν :

A/A	CN4	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΑΞΙΑ (ευρώ)	Αύξηση %
1	7213'	Χοντρόσυρμα από σίδηρο	83,939,277	153,813,541	83.2
2	7408'	Σύρματα από χαλκό	50,728,387	100,151,228	97.4
3	9503'	Παιχνίδια για παιδιά	93,661,638	94,148,531	0.5
4	0805'	Εσπεριδοειδή, νωπά ή ξερά	48,642,955	49,672,458	2.1
5	7214'	Ράβδοι από σίδηρο	42,301,328	35,793,504	-15.4
6	8471'	Μηχανές επεξεργασίας δεδομένων, αυτόματες, και μονάδες αυτών.	30,156,370	34,020,123	12.8
7	2713'	Οπτάνθρακας (κοκ) από πετρέλαιο, άσφαλτος	26,677,972	29,529,239	10.7
8	3903'	Πολυμερή του στυρολίου σε αρχικές μορφές	19,889,924	28,632,504	44.0
9	3105'	Λιπάσματα ορυκτά ή χημικά ορυκ	20,195,866	27,778,572	37.5
10	7606'	Ελάσματα και ταινίες, από αργίλιο, με πάχος > 0,2 mm	19,167,657	24,267,661	26.6

11	2005'	Λαχανικά παρασκευασμένα ή διατηρημένα χωρίς ξίδι, μη κατεψυγμένα	25,271,593	23,663,207	-6.4
12	3901'	Πολυμερή του αιθυλενίου σε αρχικές μορφές	15,661,704	22,415,487	43.1
13	7604'	Ράβδοι και είδη με καθορισμένη μορφή, από αργίλιο, π.δ.κ.α.	13,704,162	20,473,751	49.4
14	7411'	Σωλήνες από χαλκό	14,423,969	20,301,251	40.7
15	3920'	Πλάκες, φύλλα, μεμβράνες, ταινίες και λουρίδες, από πλαστικές ύλες	13,487,665	17,815,133	32.1
16	3902'	Πολυμερή του προπυλενίου ή άλλων ολεφινών,	6,863,677	17,769,300	158.9
17	0803	Μπανάνες,	20,190,510	17,514,715	-13.3
18	0809	Βερίκοκα, κεράσια, ροδάκινα,	26,476,061	17,370,085	-34.4
19	0810'	Φράουλες, ακτινίδια, σμέουρα, βατόμουρα, φραγκοστάφυλα	15,470,254	17,359,570	12.2
20	0302'	Ψάρια, βρώσιμα, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη	12,200,555	14,781,894	21.2

Παράλληλα σημειώνεται ότι :

α) τα 5 πρώτα εξαγόμενα προϊόντα συγκεντρώνουν αξία εξαγωγών στα 433,6 εκ.Ευρώ ή ποσοστό στο σύνολο 32,1%, τα 10 πρώτα εξαγόμενα προϊόντα συγκεντρώνουν αξία εξαγωγών στα 577,8 εκ.Ευρώ ή ποσοστό στο σύνολο 42,8% και τα 20 πρώτα εξαγόμενα προϊόντα συγκεντρώνουν αξία εξαγωγών στα 767,3 εκ.Ευρώ ή ποσοστό στο σύνολο 56,8%.

β) τα 5 πρώτα εξαγόμενα προϊόντα, αποτελούν την τελευταία ζετία τα κυριότερα εξαγόμενα, ενώ κατά το 2021, εντυπωσιακή αύξηση σημείωσαν τα Σύρματα από χαλκό (97,4%) και το Χοντρόσυρμα από σίδηρο (83,2%).

γ) η διάρθρωση των εξαγωγών προς την Ρουμανία κατά την τελευταία 6ετία, σταδιακά μετασχηματίζεται και πλην της βάσης των Τροφίμων-Παρασκευασμένων λαχανικών και Φρέσκων Φρούτων, εμπλουτίζεται από προϊόντα ελαφράς βιομηχανίας, καθώς από τα 20 κυριότερα προϊόντα, μόλις τα 6 είναι Τρόφιμα-Παρασκευασμένα λαχικά και Φρέσκα Φρούτα, ενώ την προηγούμενη 5ετία ο αριθμός τους υπερέβαινε τα 10.

δ) όσον αφορά δε στις προαναφερόμενες ομάδες προϊόντων, υπογραμίζεται επίσης, **η συνεχής άνοδος του κωδικού 0302 Φρέσκα Ψάρια**, που το 2022 έφθασε στα 14,8 εκ.Ευρώ (+21% σε σχέση με το 2020), ενώ το 2019 η αξία εξαγωγών έφθανε στα 9,7 εκ.Ευρώ και το 2018 στα 8,2 εκ.Ευρώ.

γ. Ελληνικές Εισαγωγές από την Ρουμανία.

Κατά το 2021, έφθασαν στα 806,4 εκ.Ευρώ σημειώνοντας αύξηση έναντι του 2020 κατά 23,2%.

Όπως προκύπτει από τον κατωτέρω Πίνακα, τα 16 κυριότερα εξαγόμενα προς την Ρουμανία προϊόντα σε 4ψήφιο κωδικό ήταν :

A/A	CN4	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΑΞΙΑ (ευρώ)	Αύξηση %
1	2710'	Λάδια από πετρέλαιο ή από ασφαλτούχα ορυκτά	67,491,840	51,090,145	-24.3

2	2402'	Τσιγάρα, Πούρα,	44,368,333	39,782,581	-10.3
3	8544'	Σύρματα και καλώδια για ηλεκτροτεχνική χρήση, μονωμένα	25,955,850	38,327,810	47.7
4	7208'	Πλατέα προϊόντα έλασης από σίδηρο ή από όχι σε κράμα χάλυβα, με πλάτος \geq 600 mm,	27,628,666	37,377,286	35.3
5	0104'	Προβατοειδή και αιγοειδή, ζωντανά	17,105,416	25,314,429	48.0
6	1005'	Καλαμπόκι	17,738,204	24,697,422	39.2
7	8703'	Επιβατικά αυτοκίνητα και άλλα αυτοκίνητα οχήματα	12,170,890	20,680,516	69.9
8	2202'	Νερά, στα οποία περιλαμβάνονται και τα μεταλλικά και τα αεριούχα νερά, με προσθήκη ζάχαρης ή άλλων γλυκαντικών ή αρωματισμένα, κ	15,184,640	17,656,556	16.3
9	4805'	Χαρτιά και χαρτόνια, για ανακύκλωση	10,595,576	17,539,178	65.5
10	8517'	Ηλεκτρικές συσκευές για την ενσύρματη τηλεφωνία ή την ενσύρματη τηλεγραφία,	15,837,132	15,231,838	-3.8
11	7209'	Πλατέα προϊόντα έλασης από σίδηρο ή από όχι σε κράμα χάλυβα, με πλάτος \geq 600 mm, που έχουν απλώς ελαθεί σε ψυχρή κατάσταση,	6,747,953	15,070,731	123.3
12	0406',	Τυριά και πηγμένο γάλα για τυρί	13,553,532	13,775,258	1.6
13	9018'	Όργανα και συσκευές για ιατρική, χειρουργική, οδοντιατρική ή κτηνιατρική χρήση,	4,197,843	13,143,781	213.1
14	9028',	Μετρητές αερίων, υγρών ή ηλεκτρισμού,	12,892,928	12,916,690	0.2
15	4410'	Πλάκες-διαφράγματα από μικρά τεμάχια και παρόμοιες πλάκες-διαφράγματα από ξύλο	9,812,298	12,787,707	30.3
16	3923'	Είδη μεταφοράς ή συσκευασίας, από πλαστικές ύλες. Πώματα, καπάκια,	7,828,708	12,427,570	58.7

Παράλληλα σημειώνεται ότι :

α) τα 5 πρώτα εισαγόμενα προϊόντα συγκεντρώνουν αξία εισαγωγών στα 191,9 εκ.Ευρώ ή ποσοστό στο σύνολο 23,8%, τα 10 πρώτα εισαγόμενα προϊόντα συγκεντρώνουν αξία εισαγωγών στα 287,7 εκ.Ευρώ ή ποσοστό στο σύνολο 35,7% και τα 16 πρώτα εισαγόμενα προϊόντα συγκεντρώνουν αξία εισαγωγών στα 367,8 εκ.Ευρώ ή ποσοστό στο σύνολο 45,6%.

β) από τα ανωτέρω 16 κυριότερα εισαγόμενα προϊόντα, σημειώνονται η σημαντική άνοδος εισαγωγών στα :

8544 Σύρματα και καλώδια για ηλεκτροτεχνική χρήση +47,7%, 7208 Πλατέα προϊόντα έλασης από σίδηρο +35,3%, 0104 Προβατοειδή και αιγοειδή, ζωντανά +48%, 1005 Καλαμπόκι +39,2% και 8703 Επιβατικά αυτοκίνητα +70%.

2.2. Εμπόριο Υπηρεσιών

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος για το 2021, προκύπτει ότι **όπως και το εμπορικό ισοζύγιο έτσι και αυτό των Υπηρεσιών παρουσιάζει πλεόνασμα υπέρ της χώρας μας, που για το 2021 έφθασε στα περίπου 265 εκ.Ευρώ.**

Ποσά σε εκ.Ευρώ	2019	2020	2021
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ	628.0	194.4	450.2
Ταξιδιωτικές	488.1	80.1	300.8
Μεταφορές	68.1	45.8	64.9
εκ των οποίων Θαλάσσιες Μεταφορές	45.7	32.1	54.1
Άλλες Υπηρεσίες (Ι.Τ., Χρηματοοικονομικές, Ασφαλιστικές, Αναψυχής κλπ)	71.8	68.5	84.5
ΠΛΗΡΩΜΕΣ	158.4	125.0	185.0
Ταξιδιωτικές	41.1	15.4	34.7
Μεταφορές	57,0	50.8	68.4
εκ των οποίων Θαλάσσιες Μεταφορές	3.1	3.1	3.4
Άλλες Υπηρεσίες (Ι.Τ., Χρηματοοικονομικές, Ασφαλιστικές, Αναψυχής κλπ)	57.2	58.8	81.9

Πηγή : Τράπεζα της Ελλάδος

Όπως παρατηρείται τόσο κατά την διάρκεια της τριετίας 2019-2021 όσο και για το 2021, **σημαντικότερος κλάδος υπηρεσιών όσον αφορά στις εισπράξεις είναι ο τουρισμός** με συνολικές εισπράξεις 301 εκ.Ευρώ ή ποσοστό 67% του συνόλου, ενώ **όσον αφορά στις πληρωμές για το 2021 είναι οι άλλες υπηρεσίες** με συνολικές πληρωμές 81,9 εκ.Ευρώ ή ποσοστό 44% του συνόλου.

2.1.2. Ελληνικές Επιχειρήσεις/Επενδύσεις στη Ρουμανία

Στο Εθνικό Εμπορικό Μητρώο της Ρουμανίας έως τον Δεκέμβριο του 2021, οι ελληνικές επιχειρήσεις ανερχόταν σε 8.114.

Αναλυτικότερα και όσον αφορά στον αριθμό των εγγεγραμμένων επιχειρήσεων με ελληνική συμμετοχή, σημειώνεται ότι :

- Τον Σεπτέμβριο του 2004 οι ελληνικές επιχειρήσεις ανερχόταν σε 2.826
- Τον Δεκέμβριο του 2007 οι ελληνικές επιχειρήσεις ανερχόταν σε 4.102
- Τον Φεβρουάριο του 2016, οι ελληνικές επιχειρήσεις ανερχόταν σε 6.643
- Τον Δεκέμβριο του 2019, οι ελληνικές επιχειρήσεις ανερχόταν σε 7.650

Το ελληνικό μερίδιο στις συνολικές άμεσες ξένες επενδύσεις στη Ρουμανία **διαμορφώθηκε στο 4,2% κατατάσσοντας την χώρα μας στην 8η θέση μεταξύ των χωρών προέλευσης ξένων άμεσων επενδύσεων**, μετά την Ολλανδία, Αυστρία, Γερμανία, Κύπρο, Ιταλία, Γαλλία και Λουξεμβούργο.

Παράλληλα και όσον αφορά στον αριθμό των επιχειρήσεων σημειώνονται τα εξής :

- A. Καθώς στο Εθνικό Εμπορικό Μητρώο της Ρουμανίας δεν διαγράφονται οι εταιρείες οι οποίες έχουν διακόψει την δραστηριότητά τους, άρα ο συνολικός αριθμός είναι σωρευτικός, ο γενικός αριθμός των επιχειρήσεων -όπως και των επιχειρήσεων από Ελλάδα- δεν είναι απολύτως ακριβής.
- B. Από την άλλη πλευρά σημειώνεται, ότι μεγάλος αριθμός εταιρειών ελληνικών συμφερόντων, έχουν έδρα την Κύπρο και το Λουξεμβούργο, χώρες που εμφανίζονται στην 4^η και 7^η θέση του ανωτέρω καταλόγου.

Οι ελληνικές επενδύσεις στη Ρουμανία, είναι ιδιαίτερα ορατές , καλύπτουν ένα ευρύτατο φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων και τομέων, οι κυριότεροι εκ των οποίων αναφέρονται κάτωθι, ενώ τα ονόματα των επιχειρήσεων αναφέρονται δειγματοληπτικά,

- **Τραπεζικός Τομέας** (Alpha Bank, Vista Bank). Σημειώνεται ότι το 2010 δραστηριοποιούνταν στη Ρουμανία και οι υπόλοιπες 3 συστημικές ελληνικές Τράπεζες (Εθνική, Πειραιώς και Eurobank), η αποχώρηση των οποίων συνέβαλλε σημαντικά στην δραστική μείωση του ελληνικού επενδεδυμένου κεφαλαίου όχι μόνο στη Ρουμανία αλλά και στις υπόλοιπες βαλκανικές χώρες όπως στη Βουλγαρία και στη Σερβία.
- **Τομέας παραγωγής τροφίμων και ποτών** (Olympos Dairy, Ifantis, CocaCola HBC, Karamolegos Bakery, Valvis Holding κ.ά.),
- **Χονδρεμπορίου - λιανεμπορίου και δικτύων διανομής** (Jumbo, Marinopoulos Group, Sarantis group, Fourlis, Καλλάς-Παπαδόπουλος, Elton, Top Line κ.α.)
- **Παραγωγής προϊόντων από σιδηρούχα και μη σιδηρούχα μέταλλα** (Alumil, Etem, Exalco, Sidenor, Kleeman, Μυτιληναίος) **καθώς και δομικών υλικών** (Πλαστικά Θράκης, Isomat, Ελληνικά Καλώδια, Neokem, Voyatzoglou Systems κ.α.)
- **Υπηρεσιών υγείας και ιατρικών μηχανημάτων** (Medsana, Atena, Sofmedica, Euromedics, Genocyte, Imedica, Diamedix, Cytogenomic κ.α.)
- **Πληροφορικής** (SoftOne/Γερμανός, Singular Logic, Entersoft κ.α.) και **Παραγωγής λογισμικού και προϊόντων για ασφάλεια συναλλαγών** (Intracom, Inform Lykos κ.α.)
- **Ενέργειας** (Metka, Montana Energy, Arion Green κ.α.)
- **Τομέας παροχής υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και συμβούλων** (ICAP, EY, Eurolink, Ekfrasis, TPG Group, Optimum, Sybraxi, Rokas, E. Navridis, Sioufas, Drakopoulos κ.α.)
- **Κτηματαγορά και κατασκευές/επισκευές κτηρίων** (Alesonor, Reds, HBC, Evergreen, Belize κ.α.) και **δημοσίων υποδομών** (Terna, Aktor κ.ά.)
- **Εστίασης και καφεστίασης** (Gregory's, Mikel, Zoomserie, κ.ά.)
- **Ένδυσης-υπόδησης** (BSB)
- **Λοιπά Βιομηχανικά Προϊόντα – Διάφοροι Τομείς** (Sunlight, Frigoglass, Mantis, Garanta Asigurari κ.α.)

3. ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΕΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ

1 ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΥΛΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΟ 2021

1.1 Καταγραφή και Ανάλυση Κλάδων Ενδιαφέροντος

A/A	Κλάδοι Ενδιαφέροντος	Ανάλυση - Αιτιολόγηση	Τρόπος υποστήριξης
1.	Παρουσία Επιχειρήσεων Ελληνικών Συμφερόντων στη Ρουμανία	Η ανάγκη εκτεταμένης καταγραφής επιχειρήσεων ελληνικών συμφερόντων στη Ρουμανία οδήγησε στην απόκτηση βάσης δεδομένων της ICAP και τη στατιστική επεξεργασία και συμπλήρωση απο το Γραφείο μας.	Έρευνα Αγοράς Παρουσίαση της έρευνας σε webinar στις 6/7/2021
2.	Κρασί	Στο πλαίσιο της προετοιμασίας για διοργάνωση οινογνωσίας το προσεχές διάστημα, καταγράψαμε τα κύρια χαρακτηριστικά της αγοράς οίνου στη Ρουμανία.	Έρευνα αγοράς
3.	Πλαίσιο Επενδύσεων στην Ελλάδα	Παρατηρείται διαρκώς αυξανόμενο ενδιαφέρον ρουμανικών εταιριών για δραστηριοποίηση στην Ελλάδα.	Διοργάνωση webinar σε συνεργασία με Ελληνο-Ρουμανικό Επιμελητήριο, (16.12.2021).

1.2 Δράσεις για Επενδύσεις και Επιχειρηματική Συνεργασία

- Διοργάνωση webinar σε συνεργασία με Ελληνο-Ρουμανικό Επιμελητήριο με τίτλο “Investing in Greece: Prospects, Opportunities, Framework”. Η κεντρική παρουσίαση πραγματοποιήθηκε από το Enterprise Greece (16.12.2021), ενώ χαιρετισμό απηύθυναν ο Γενικός Γραμματέας ΔΟΣ & Εξ κ. Ιωάννης Σμυρλής και η Πρέσβης της Ελλάδας στη Ρουμανία κα Σοφία Γραμματα.
- Υποδοχή και ενημέρωση/συνδρομή προς την ρ/εταιρεία e-mag για την έναρξη δραστηριότητάς της στην Ελλάδα.
- Συμμετοχή στη Διεθνή Αγροτική Έκθεση INDAGRA και στήριξη των ελληνικών συμμετοχών σε αυτήν (27-31.10.2021).

- Συμμετοχή σε 6 συνέδρια/ webinar (φόρουμ, ημερίδες), με αντικείμενο τρέχουσα οικονομική κατάσταση και τις επιχειρηματικές και μακροοικονομικές εξελίξεις σε διάφορους τομείς σε Ρουμανία και Μολδαβία.
- Ενημέρωση επιχειρηματικών φορέων στην Ελλάδα μέσω τακτικών μηνιαίων δελτίων για Ρουμανία και Μολδαβία και σύνταξη Ετήσιας Έκθεσης και Οδηγού Επιχειρείν και για τις δύο χώρες.
- Επίσκεψη επικεφαλής Γραφείου στην Μολδαβία και ενημέρωση σε σχέση με την περαιτέρω ανάπτυξη επιχειρηματικών συνεργασιών.

1.3 Δράσεις για Επιχειρηματικές Αποστολές

Λόγω της πανδημίας δεν παρουσιάστηκε κανένα ενδιαφέρον διοργάνωσης επιχ.αποστολής από Φορείς στην Ελλάδα.

1.4 Λοιπές δράσεις για την Προώθηση Εξαγωγών

- Δράσεις προσέλκυσης Ρουμάνων αγοραστών στις κλαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα, μετά από σχετικά αιτήματα διοργανωτών Διεθνών Εκθέσεων στην χώρα μας.

1.5 Δράσεις για την Άρση των Εμποδίων Πρόσβασης στην Αγορά

- Παρεμβάσεις (επιστολές, διαβήματα σε αρμόδιους φορείς στη χώρα διαπίστευσης, συνεργασία με Υπηρεσίες της ΕΕ, Επιμελητήρια), για την περίπτωση που ελληνικές επιχειρήσεις πλήττονται από μη ορθή εφαρμογή νομοθεσίας.
- Συμμετοχή του Γραφείου μας ως παρατηρητή και συστηματική παρακολούθηση των εργασιών της ολομέλειας της «Συμμαχίας για την Ανάπτυξη στην Ρουμανία (Coaliția pentru dezvoltarea României)», εν συντομία «Coaliția»/ Ενημέρωση για τις Ομάδες Δράσης, που έχουν συσταθεί στο πλαίσιο αυτής. Συμμετοχή και στήριξη εκδηλώσεων του διμερούς Ελληνο -ρουμανικού Επιμελητηρίου.

2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΡΑΣΕΩΝ

Όπως προαναφέρθηκε, η Ρουμανία αποτελεί μια σημαντική αγορά για τα ελληνικά προϊόντα, ιδιαίτερα τα αγροτικά. Η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων μας, η γεωγραφική εγγύτητα, το θετικό επιχειρηματικό περιβάλλον στη Ρουμανία και οι παραδοσιακά φιλικές σχέσεις των δύο λαών, δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη των εξαγωγών μας.

Ελληνικές εταιρείες, εγκατεστημένες στη Ρουμανία, ασχολούνται με την παραγωγή και εμπορία προϊόντων, ενώ κάποιες από αυτές ειδικεύονται στην εισαγωγή και διανομή ελληνικών προϊόντων στην εγχώρια αγορά

Ενέργειες που θα μπορούσαν να ληφθούν με σκοπό την ενίσχυση των εξωστρεφών εταιρειών μας είναι οι ακόλουθες:

- Συμμετοχή ελληνικών επιχειρήσεων σε κλαδικές εκθέσεις, διοργάνωση εκδηλώσεων προβολής ελληνικών τροφίμων καθώς και εκδηλώσεων γευσιγνωσίας ελληνικών τροφίμων και κρασιών.
- Ανάλυση πρωτοβουλιών από ελληνικούς Συνδέσμους, Επιμελητήρια και λοιπούς φορείς της Ελλάδος για διοργάνωση συνδυασμένων δράσεων (πχ Εκθέσεις τροφίμων με εκδηλώσεις γαστρονομίας, προβολή τουριστικού προϊόντος με ελληνικές γεύσεις κλπ).

- Αποστολή Ρουμάνων εισαγωγέων στην Ελλάδα, στο πλαίσιο επισκέψεων τους σε Διεθνείς Εκθέσεις στη χώρα μας.
- Συνιστούμε τη διοργάνωση Επιχειρηματικών Αποστολών στη Ρουμανία. Η Αγορά προσφέρεται για ελληνικά προϊόντα και ιδιαίτερα για τρόφιμα. Στοχευμένες B2B συναντήσεις αποτελούν ικανό μέσο προσέγγισης της Αγοράς.
- Σύναψη συνεργασιών στο γεωργικό τομέα και συγκεκριμένα, σε θέματα εκσυγχρονισμού της γεωργικής παραγωγής, κτηνιατρικής, επιστημονικής συνεργασίας, εγχειοβελτιωτικών έργων και αλιείας.
- Είναι επιθυμητή η επέκταση των ελληνικών εξαγωγών σε άλλα προϊόντα πέραν των τροφίμων (πχ παιχνίδια, ηλεκτρολογικό υλικό, φαρμακευτικά, καλλυντικά, είδη ένδυσης και υπόδυσης, πλαστικά, είδη κουζίνας κλπ)
- Συμμετοχή ελληνικών εταιρειών σε χρηματοδοτικά προγράμματα της Ε.Ε., σε συνεργασία με τοπικές εταιρείες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1
ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

1. Ρουμανικές Αρχές – Υπουργεία

	Ιστότοπος
Κυβέρνηση	www.gov.ro
Υπουργείο Οικονομίας, Επιχειρηματικότητας & Τουρισμού	http://www.economie.gov.ro/
Υπουργείο Ανάπτυξης, Δημοσίων Έργων & Διοίκησης	https://mlpda.ro/
Υπουργείο Επενδύσεων & Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων	https://mfe.gov.ro/
Υπουργείο Γεωργίας & Ανάπτυξης Υπαίθρου	https://www.madr.ro/
Υπουργείο Μεταφορών & Υποδομών	http://www.mt.ro
Υπουργείο Περιβάλλοντος, Υδάτων & Δασών	http://www.mmediu.ro/
Υπουργείο Ενέργειας	http://energie.gov.ro
Υπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας & Ψηφιοποίησης	https://www.research.gov.ro/
Υπουργείο Οικονομικών	https://mfinante.gov.ro/ro/web/site
Υπουργείο Εξωτερικών	http://www.mae.gov.ro/

2. Εμπορικά & Βιομηχανικά Επιμελητήρια

Chamber of Commerce & Industry of Romania

2 Octavian Goga bld , 3rd District Bucharest, Romania

Tel: +4 021 319 00 88, fax +4 021 319 01 56

Website: www.ccir.ro email: info@ccir.ro

Αναλυτικός κατάλογος των κατά τόπους επιμελητηρίων υπάρχει στην ακόλουθη ιστοσελίδα:
<https://ccir.ro/members/lawful-members/>

Hellenic – Romanian Bilateral Chamber of Commerce

9b Fabrica de Glucoza complex upground 2nd floor District 2 Bucharest

Tel +4 021 319 01 51 / 319 01 54 fax +4 021 319 01 51

Website: www.hrcc.ro

E-mail info@hrcc.ro

3. Τράπεζες

NATIONAL BANK OF ROMANIA

Address: 25, Lips cani St. District 3, 030031 Bucharest

Phone: +4021- 312.43.75, Fax: +4021- 314.97.52

Website: www.hrcc.ro E-mail: bnr@bnro.ro

Romanian Banking Association

Aleea Negru Voda nr 4 – 6 Bloc c3 , Sector 3 Bucharest

Tel +40-21-3212078 +40-213212080 Fax +40-21-3212095

E-mail: arb@arb.ro, office@arb.ro Web www.arb.ro

Εμπορικές τράπεζες

Ελληνικών συμφερόντων

ALPHA BANK Romania S.A.

www.alphabank.ro

VISTA BANK (MARFIN GROUP) Bank Romania S.A.

www.vistabank.ro

Λοιπές

Banca Romana de Credite si Investitii

www.brci.ro

Banca Comercială INTESA SANPAOLO S.A.

www.intesasanpaolobank.ro

Banca Comerciala Romana (BCR) S.A.

www.bcr.ro

BCR Banca pentru Locuinte S.A.

www.bcrlocuinte.ro

Banca de Export-Import a Romaniei EXIMBANK S.A.

www.eximbank.ro

Banca Romaneasca

www.banca-romaneasca.ro

Banca Transilvania S.A.

www.bancatransilvania.ro

Bank Leumi Romania S.A.

www.leumi.ro

BRD - Groupe Societe Generale S.A.

www.brd.ro

CEC Bank S.A.

www.cec.ro

Credit Agricole Bank Romania

<https://credit-agricole.ro/>

CREDIT EUROPE BANK (Romania) S.A.

www.crediteurope.ro

Idea Bank

<https://ro.idea-bank.ro/>

LIBRA INTERNET BANK S.A.

www.librabank.ro

OTP BANK Romania S.A.

www.otpbank.ro

4. Διοργανωτές Εκθέσεων

ROMEXPO

Τηλ.: +4-021-207 70 00, Φαξ: +4-021-207 70 70

E-mail: romexpo@romexpo.ro Website: www.romexpo.ro

Euroexpo

Τηλ.: +4-021-321 60 30, Φαξ: +4-021-321 60 35

E-mail: info@euroexpo.ro Website: <http://www.euroexpo.ro>

Expo24 Romania

Τηλ.: +4-021-335 66 81, Φαξ: +4-021-335 66 80

E-mail: contact@expo24.ro

Website: www.expo24.ro

Exporom

Τηλ.: +4-0740 309 948

E-mail: exporom@exporom.ro

Website: www.exporom.ro

R.E.S. Group

Τηλ.: +4-0357-411 642, Φαξ: +4-0357-436 266

E-mail: info@roenergy.eu

Website: www.roenergy.eu

Vintest

Τηλ.: +4-0721 550 084

E-mail: office@vintest.ro

Website: www.vintest.ro

Expo Arad International

Τηλ.: +4-0257-216 520, Φαξ: +4-0257-216 521

E-mail: expo@ccia-arad.ro

Website: <http://www.ccia-arad.ro/>

Τα περισσότερα κατά τόπους Επιμελητήρια διαθέτουν Τμήμα Εκθέσεων (Departamentul Targuri si Expozitiei).

Expo Transilvania

Τηλ.: +4-0264-419 088, Φαξ: +4-0264-419 088

E-mail: expo-transilvania@expo-transilvania.ro

Website: www.expo-transilvania.ro

5. Ξενοδοχεία

Novotel Bucarest City Centre

Calea Victoriei 37B

Sector 1, 010061 Bucharest

Tel: (+40)2 13 08 85 00

Email : H5558@accor.com

Site: www.novotel.com/gb/hotel-5558-novotel-bucharest-city-centre/index.shtml

Hotel Pullman Bucarest

Piata Montreal 10

Sector 1 , 011469 Bucharest

Tel: (+40)2 13 18 30 00

Email : reservations@sofitel.ro

Site: www.pullmanhotels.co

Ibis Hotel, Bucarest

82-84 Izvor Street

014142 Bucharest

Tel: (+40)2 14 01 10 00

Email : reservations@ibisaccor.ro

Site: www.ibishotel.com

Bucarest Marriott Grand Hotel

Calea 13 Septembrie 90
Sector 5, 050713 Bucharest
Tel: (+40) 21 403 0000
Email:
Marriott.bucharest@marriott-hotels.com
Site: <http://www.grandhotel.ro/JWMarriott>

Radisson SAS

Calea Victoriei Street 63 – 81
Bucharest
Tel: (+40)2 13 11 90 00
Email : Info.bucharest@RadissonSAS.com
Site: www.radissonblu.com/hotel-bucharest

6. Χρήσιμες δημόσιες υπηρεσίες για εισαγωγείς και διανομείς στη Ρουμανία**a) ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΓΙΑ ΑΔΕΙΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ / PERMISSION FOR IMPORTS
ROMANIAN CUSTOMS ADMINISTRATION****TEΛΩΝΕΙΑΚΕΣ ΑΡΧΕΣ****DIRECTIA GENERALA A VAMILOR**

Address: 13 Matei Millo Street, district1, Bucharest
Phone: (+4) 021 315 58 58, 021 315 58 59, 021 315 65 70
Fax: (+4) 021 313 82 51, 021 312 22 47
E-mail: relatiipublice@customs.ro Web: <http://www.customs.ro>

**b) ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ
THE NATIONAL AUTHORITY FOR CONSUMERS PROTECTION
AUTORITATEA NATIONALA PENTRU PROTECTIA CONSUMATORULUI – ANPC**

Address: 5, Georges Clemenceau St. District 1
BUCHAREST Phone: +40- 21- 312.12.75, 314.67.78
Fax: +40- 21- 314.34.62 E-mail: ionelapopesc@anpc.ro
Web: <http://www.anpc.ro>

**c) ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΡΟΥΜΑΝΙΑ
COMPETITION COUNCIL OF ROMANIA - CONSILIUL CONCURENTEI**

Address: Piata Presei Libere, nr. 1, corp D1, District 1, 013701, Bucharest, OP 33
Phone: +40- 21- 318.11.99, 318.11.98
Fax: +40- 21- 318.49.08
E-mail: competition@consiliulconcurentei.ro
Web: <http://www.competition.ro>

**7. ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ
ΣΤΗ ΡΟΥΜΑΝΙΑ****ΜΗΤΡΩΟ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ - ONRC**

Registration of a company in the National Trade Register Office (ONRC), Ministry of Justice
Address: Bucharest, 74, Unirii Blvd., sector 3, Building J3B, sections 2+3

Phone operator: +40-21/316.08.17; 316.08.18; 316.08.24; 316.08.26;
Office direct line: phone: +40-21-316 08 04, fax +40-21-316 08 03
E-mail: onrc@onrc.ro
Web: <http://www.onrc.ro/english/contact.php>
Press Alina Sarbu Phone: (+40-21) 316.08.17/18/24/26 ext. 130
Mass Media E-mail: presa@onrc.ro
International Rodica Balaci Phone: (+40-21) 316.08.12
(+40-21) 316.08.17/18/24/26 int. 115 Fax: (+40-21) 316.08.12

National Agency of Fiscal Administration <http://www.anaf.ro>
Chamber of Fiscal Consultants <http://www.ccfiscali.ro>

8. ΤΥΠΟΣ

Ημερήσιος Τύπος

Libertatea	www.libertatea.ro
Jurnalul National	www.jurnalul.ro
Romania Libera	www.romanialibera.ro
Evenimentul Jilei	www.evz.ro
Adevarul	www.adevarul.ro

Οικονομικός Τύπος

Ziarul Financiar	-
Capital	www.zf.ro http://www.capital.ro/

Αγγλόφωνος ρουμανικός Τύπος

Nine O'clock	-
Bucharest Herald	www.nineoclock.ro http://www.bucharestherald.ro/
Business Review	www.business-review.ro
The Diplomat	www.thediplomat.ro
Romania Insider	www.romania-insider.com